

Jubileum vid Oscarsstenen

sid 21

Växte upp på A 7

sid 30

Framtidens luftvärn

sid 38

Återträff -äntligen efter 10 år

sid 48

Tofta skjutfält används lika mycket idag sid 6

Flyg har åter landat i Tingstäde sid 14

FOTO GOTLANDSGRUPPEN

Hemvärnet -en eftertraktad resurs

Hemvärnet är en eftertraktad resurs, det märker vi. Under året har vi bevakat flygplan, fartyg, ammunitionsförråd och transporter, vi har stöttat polisen vid eftersök av försvunna personer och vi har hjälp till att släcka skogbrand. Hemvärnet har också ställt upp med hedersvakt vid attachébesök och litauiskt statsbesök. Hemvärnet stöttar också "utlandsstyrkan" när dessa skjuter på Tofta med ammunitionsshantering, bevakning och annat. Politiskt är det också mycket tal om Hemvärnet, politikerna tycks ha upptäckt att Hemvärnet med sina 22000 män och kvinnor utgör mer än hälften av den insatsorganisation som skall kunna försvara Sverige. Hur det här intresset kommer av avspeglar sig i form av tilldelning av resurser och ny materiel återstår väl ännu att se.

För Gotlandsgruppen, liksom resten av Försvarsmakten, väntar en rad stora förändringar. Insatsorganisationen (det vi förut kallade krigsorganisation) har översetts och fastställts. Turen har nu kommit till basorganisationen (det vi förut kallade grundorganisationen). Grundorganisationen skall bantas så mycket som möjligt till förmån för insatsorganisationen. Försvarsmaktens ledning ser också att med anställda soldater kan många arbetsuppgifter överföras från basorganisationen till insatsorganisationen. Lite raljant skulle man kunna säga att yrkessoldaterna kan spika mål när dom inte är i Afghanistan. Det här innebär att Gotlandsgruppen kommer med all sannolikhet att reduceras med några medarbetare. Likaså kommer Amfibieregementets basorganisation, som idag lämnar ett omfattande stöd till oss, att reduceras drastiskt vilket sannolikt innebär att deras förmåga att stödja oss kommer att nedgå till nära noll. Beslut har tagits att inrätta fyra regionala staber "militärregioner". De regionala stabernas uppgifter kommer att vara att leda Hemvärnet i krig och fred samt att samverka med det civila samhället. För Gotlandsgruppens del kommer vi att lyda under Militärregion Mitt grupperad på Livgardet. Jag tror det här kan bli bra med en enhetlig och tydlig ledning av Hemvärnet i krig och fred.

Gotlandsgruppen genomför nu sin andra omgång av grundläggande militär utbildning (GMU). Denna nya frivilliga tremånadersutbildning är mycket personalkrävande och en stor påfrestning för Gotlandsgruppen men det är bara att konstatera

är detta är enda vägen att hålla Gotlands Hemvärnsbataljon levande. (Mer om GMU i separat artikel.)

Idag hyr vi in GMU-rekryterna på Suderbys Herrgård och använder Bursbaracken som lektionssal. Från hösten 2012 skall en ny förläggings- och utbildningsbyggnad för 40 personer stå klar på Tofta. Byggnaden kommer att ligga strax innan Burskurvan på höger sida. Region Gotlands överklagan av miljötillståndet för Tofta skjutfält är ännu inte avgjord. Detta innebär att bygget av den planerade skjutbanan vid Kluvstains inte kan starta innan ärendet avgjorts av regeringen, och vi tvingas därför fortsätta utnyttja banan på Wisborgsslätt. Ni har säkert läst i tidningarna att regeringen beslutat att ett stridsvagnskompani skall förrådsställas på Gotland och i skrivande stund ser det ut som om det kommer att byggas ett nytt förråd intill det gamla vid Burs på Tofta.

När det här skrivs har årets KFÖ med Hemvärnsbataljonen just avslutats. Bataljonen har övats och utbildats över hela ön, från Färösund i norr till Barshageudd i söder. Gotlandsgruppen fick stöd av cirka 40 instruktörer från Amfibieregementet. Det var kul att se de unga, vältränade, kustjägarsergeanterna öva med något äldre Hemvärnsmän. Så långt jag hört verkar alla nöjda och överens om att det var en bra övning. Nästa års KFÖ genomförs redan vecka 17, detta för att då är enda möjligheten att få stöd med instruktörer från Amfibieregementet.

HANS HÅKANSSON
CHEF GOTLANDSGRUPPEN

FOTO FÖRSVARSMAKTEN

Efter värnplikten

-hur går det med personalförsörjningen?

Vid halvårsskiftet 2010 tog Sverige ett historiskt steg när det gäller Försvarsmaktens personalförsörjning. Från den tidpunkten gäller frivillighet för rekrytering till alla befattningar. Soldater och sjömän är anställda. Plikten ligger vilande, men används inte. Hur har det gått med denna stora förändring idag, omkring ett och ett halvt år efter brytpunkten?

Först och främst måste man komma ihåg att det är en förändring som delvis gick mycket snabbt, men som delvis kommer att ta många år. Det som gick snabbt var att byta grund från plikt till frivillighet. Den 1 juli 2010 blev de inneliggande värnpliktiga frivilliga över en natt. Glädjande nog valde en mycket stor del av dem att frivilligt stanna kvar i Försvarsmakten och fullfölja sin utbildning. Det som tar längre tid är att få allt det nya på plats. Först om fem till sex år ska alla befattningar för anställda soldater vara fyllda. Starten för en militär befattning i Försvarsmakten (soldat, sjöman, officer, specialistofficer, hemvärnsman) är alltid den nya grundläggande militära utbildningen, på militärt manér förkortad GMU. Den som genomgår GMU kallas rekryt. Utbildningen är tre månader lång och lika för alla. Efter ett antal utbildningsomgångar kan man konstatera att GMU är en framgång. Intresset för att genomgå GMU har varit stort, och kvaliteten på rekryterna är god. Rekryterna är mycket nöjda med utbildningen, och förbanden är nöjda med rekryterna. 75% av dem som börjar GMU fortsätter på något sätt i Försvarsmakten. Målet var satt till 85%, så det återstår en del att göra för att få ännu flera att fortsätta.

I krigsförbanden finns anställda soldater och sjömän av två slag: de som tjänstgör på heltid i Försvarsmakten och de som har någon annan huvudsaklig syssla och som tjänstgör i Försvarsmakten ibland. Den förstnämnda kategorin kallas kontinuerligt tjänstgörande gruppschefer, soldater och sjömän, förkortat

GSS/K. Den andra kategorin benämns tidvis tjänstgörande, och förkortas GSS/T.

I den första kategorin var målet för 2011 att ha 3800 anställda vid årets slut. I skrivande stund talar allt för att Försvarsmakten kommer att nå det målet. De flesta av dessa GSS/K fick sin utbildning på värnpliktens tid, men fler och fler kommer den nya vägen, via GMU. Det är dessa anställda soldater som man möter på övningar, i vakt- och bevakningstjänst, vid högvakten och i allt annat som Försvarsmakten gör. Att arbeta med anställda soldater, ibland med många års erfarenhet av att vara soldat, kräver naturligtvis att mycket i Försvarsmakten ses på ett nytt sätt. Soldaterna är anställda kollegor, arbetstidsreglerade statstjänstemän. På det hela taget har Försvarsmaktens förband anpassat sig bra till denna nya situation, även om det finns mycket kvar att lära sig.

När det gäller GSS/T är startsträckan längre. Först sommaren 2012 bedöms lagar och avtal finnas på plats för denna nya kategori "deltidssoldater". Fram till dess har Försvarsmakten skapat en "brygga" för att tidigare värnpliktiga ska kunna anställas som GSS/T när det går att anställa. Den "bryggan" kallas interimsavtal. För 2011 är målet 2400 sådana avtal. Starten blev inte så bra, i och med att Försvarsmakten felaktigt rapporterade till regeringen att det målet var nått redan vid halvårsskiftet. Men i skrivande stund pågår intensivt arbete för att kunna sluta 2400 interimsavtal, och hoppet är gott om att målet ska nås. Under 2011 har Försvarsmakten också kommit igång med repetitionsövningar för GSS/T. Efter ett glapp på omkring 15 år finns det mycket att lära om repetitionsövningar, och det är Försvarsmakten igång med. De soldater som har övat under året har varit duktiga och dessutom nöjda med övningarna.

Redan för ett par år sedan infördes ett system med två officerskategorier: officerare och specialistofficerare. Den förändringen

går planerligt. Varje år utexamineras nyutbildade förstesergeanter (gradsystemet innehåller ju också vissa nyheter), och specialistofficerare löser redan många viktiga uppgifter på förbanden.

Hemvärdet har alltid varit frivilligt och fortsätter att vara det. Men nyordningen får ändå följder för Hemvärdet, eftersom det inte längre finns några före detta värnpliktiga att rekrytera till hemvärnsförbanden. På sikt är avsikten att före detta anställda soldater ska välja att fortsätta i Hemvärdet när de lämnar sin anställning. Men just nu räcker inte det. Därför genomförs grundläggande militär utbildning även avsedd för direkt rekrytering för Hemvärdets behov. Också på Gotland har sådan utbildning genomförts och planeras för framtiden. Utbildningen har gått bra och gett Hemvärdet många nya soldater, men det finns mera att göra för att lokalrekryteringen ska bli bättre.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att nyordningen är på plats så som det var avsett. De första 18 månaderna med frivillig personalförsörjning har i huvudsak gått rätt väg, även om inte allt har gått som det var tänkt. Samtidigt som man gläds åt detta måste man komma ihåg att det återstår mycket att göra. Inte minst måste Försvarsmakten få de anställda soldaterna att stanna kvar under ett antal år. Likaså måste samhället acceptera att de tidvis tjänstgörande då och då lämnar sina civila jobb för att tjänstgöra vid sina förband. Av naturliga skäl går det inte att redan idag se hur det går med de sakerna. Försvarsmakten genomför en historisk reform av personalförsörjningen. Säkert finns det skäl att återkomma i tidningen under kommande år för att informera om de nya steg som tas efter hand.

GENERALMAJOR GUNNAR KARLSON
FÖRSVARSMAKTENS
FÖRBANDSPRODUKTIONSCHEF

Framtiden för Gotlands försvar stavas GMU

Tillförseln av före detta värnpliktiga till Hemvärnet har sinat i och med värnpliktens avskaffande. Hur skall ny personal tillföras Hemvärnet? Det finns tankar att soldater som tjänstgjort som kontinuerligt- eller tillfälligt anställda skall söka sig till Hemvärnet efter ett antal år, om så sker kommer det att dröja ett antal år innan vi får se dessa soldater i Hemvärnet. Hur överlever Hemvärnet fram till dess? Under 2009 och 2010 genomfördes försök med direktutbildning till Hemvärnet, Grundläggande Soldatutbildning (GSU) om tre månader. 2010 bestämdes att en gemensam grundläggande militär utbildning (GMU) skulle införas i Försvarsmakten. Utbildningen är inkörsporten för alla utbildningar och anställningar i Försvarsmakten, oavsett om man tänkt sig bli kustjägare eller hemvärnssoldat. Utbildningen skall vara lika oavsett var den genomförs. Våren 2011 genomfördes den första omgången med GMU vid Gotlandsgruppen med 27 rekryter (som eleverna tituleras), tyvärr var bara en gotlänning och hon hade inte inriktning mot Hemvärnet. Detta berodde på en miss i antagningsprocessen som nu är tillrättad. Under hösten 2011 genomförs den andra omgången av GMU vid Gotlandsgruppen. Den här gången handlar det om 29 rekryter

varav 11 är gotlänningar. En rekryt ryckte aldrig in, glöm inte att detta är helt frivilligt och rekryterna kan närsomhelst välja att avbryta utbildningen. Vi hade naturligtvis hoppats på att ha 30 gotlänningar men Totalförsvarets Rekryterings Myndighet (före detta Pliktverket) planerade in gotlänningarna för mönstring skolavslutningsveckan varvid många uteblev då det var krångligt att byta tid. Vi har bedömt att rekryteringskraften är begränsad till våromgången varför vi har begärt att få genomföra endast en omgång per år men då med 40 rekryter för att täcka behovet. Till hösten 2012 skall en ny förläggning- och utbildningsbyggnad stå klar på Tofta skjutfält, hittills har rekryterna inhyrts på Suderbys herrgård vilket fungerar bra men blir dyrt. Mat hämtas portionsförpackad från Hwitstjärna. Utbildningsplanen för GMU är mycket omfattande och skall följas i detalj, vilket följs upp med inspektioner. Utbildningen är väldigt befälskrävande vilket medför att befäl måste tillföras från Amfibieregementet. I rollen som ”kompanichef” finns major Göran Karlsson, plutonchef kapten Stefan Ekman, ställföreträdande plutonchef ro/kapten Bengt Boman, instruktör och adjutant löjtnant Jan-Ove ”Colba” Nilsson, instruktör kapten Johan Willemo

(från Amf 1). Utöver ordinarie befäl krävs en hel del specialinstruktörer, till exempel för det omfattande närkampspaketet där ro/kapten Daniel Martell pucklar på rekryterna med stor entusiasm. Att genomföra GMU är en stor kraftansträngning för Gotlandgruppens personal, en uppgift som vi egentligen inte är dimensionerade för men det handlar om Hemvärnets överlevnad, vi har helt enkelt inget val! Ingen GMU, ingen tillförsel av personal till Gotlands Hemvärnsbataljon! Vi tror inte att vi kommer att få tillräckligt många gotlänningar att genomföra GMU och sedan skriva ett avtal med Hemvärnet om de tvingas genomföra utbildningen på fastlandet. Den stora utmaningen är rekryteringen! Hur skall vi attrahera och rekrytera tillräckligt många tjejer och killar att genomgå GMU för att hålla liv i Gotlands Hemvärnsbataljon? Jag tror det är en uppgift för oss alla som värnar om Gotlands försvar, inte minst vi inom kamratföreningarna. Vi har duktiga rekryterare som leds av Gunnel Åkerbäck men jag tror att den vardagliga kontakten är viktig så sätt igång att rekrytera era barnbarn, släkt och vänner!

HANS HÅKANSSON

En galt vid Österport

Nej, det är ingen animal gestalt det handlar om, utan Försvarsmaktens terrängbil, RG-32 "Galten" som lördagen den 15 oktober, tillsammans med en handfull uniformerade krigsmän, kunde beskådas på Östercentrum. Denna tidskrifts utsände närmar sig platsen och frågar där uniformerade David Egerstad vad det är som pågår.

- Det är Försvarsmakten som bedriver information och rekrytering. För att väcka lite uppmärksamhet har vi blivit förstärkta med en "galt", en RG-32 från Livgardet, med två stycken soldater som visar sin egen och fordonets utrustning och berättar om sin kommande mission, de skall ner till Afghanistan med FS-22.

- Hur verkar intresset vara för denna kampanj?

- Intresset har varit över förväntan, vi har ett flertal intresseanmälningar till Hemvärnets 3-månadersutbildning, GMU-utbildningen och till frivilligorganisationer, och det är konstant folk här på plats.

- Vad är din egen uppgift och befattning här?

- Jag är gruppchef i Gotlands insatskompani och är även fältrekryterare.

- Vad innebär det att vara fältrekryterare?

- Försvarsmakten har ju ett nytt problem, i och med att värnplikten avskaffades. Den måste nu, liksom alla andra företag, rekrytera personal till såväl Hemvärdet som till Försvarsmaktens förband. Vi är ett tiotal fältrekryterare som har fått utbildning i hur Försvarsmakten fungerar, hur rekryteringen skall gå till och hur man praktiskt rekryterar. Det här är en modell på hur en fältrekryterare arbetar.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Intresset var stort för det ovanliga fordonet. Vapnet på motorhuvu är tillfälligt placerat där ur åskådarsynpunkt.

Angelica Malmros ingår i Gotlands insatskompani och är dessutom fältrekryterare.

Personterrängbil 6 "Galten"

Den sydafrikanska terrängjeepen RG32M, i Sverige med namnet "Galten", eller Personterrängbil 6, är framtagen av Försvarets materielverk och byggs i Sydafrika av företaget BAE Land Systems OMC. De krav på min- och splitterskydd som ställts för Galten är mycket höga. Fordonet klarar en sidolutning på 40 procent utan att välta. Tjänstevikten är 6,9 ton, fordonet kan lasta 1000 kilo, och den har en topphastighet på 120 km/tim. De första fordonen levererades till Försvarsmakten i början av 2006.

Oscar Danielsson provar stridsutrustningen.

Hedersvakt

Den 26 augusti ställde Gotlands Hemvärnsbataljon upp med hedersvakt i samband med att Litauen hedrade en av sina hjältar i motståndskampen mot Sovjet. Litauens försvarsminister, överbefälhavare och generallöjtnant Anders Lindström deltog. Givetvis fördes Gotlands Regementes fana.

FOTO IDA LINDQVIST

Övning på Tofta inför Afghanistan

Tofta skjutfält används ofta och är det enda skjutfältet i Sverige där flera skjutningar kan genomföras samtidigt från flera platser. Robert Östergren, Gotlandsgruppen, är en av de som är ansvarig för säkerheten vid övningarna på Tofta skjutfält.

De har tillstånd för 125 skjutdagar årligen. Hitills i år har 70 dagar använts. Det skall jämföras med när samtliga förband fortfarande var aktiva på ön i början på 2000-talet. Då användes upp till 90 skjutdagar. Det är helt klart en hög användarnivå av skjutfältet även idag. Naturligtvis är det numera en annan fördelning mellan Gotland och fastlandet. Idag uppskattar Robert Östergren att 60 % kommer från fastlandet och 40 % härrör från Hemvärnet på Gotland. Den Grundläggande Militära Utbildningen (GMU) är på 3 månader. Rekruterna bor och övar i praktiken på skjutfältet. Nåja, boendet är tvärsöver vägen på Suderbys. Nybyggda egna förläggningar samt

utbildningslokaler beräknas var klara hösten 2012.

Utöver hemvärnets GMU med två utbildningsomgångar 2011, var senast FS 23 med trupp ur Livgardet och Amf 1 här och övade i oktober inför Afghanistan. FS 23 roterar till Afghanistan i maj 2012. Tofta skjutfält är Sveriges bästa övningsfält för den här typen av övningar. Inte minst för att terrängen liknar den som FS 23 kommer att befinna sig i Afghanistan. Övningarna bestod bl a i evakuering med helikopter och sjukvårdinredda pansarfordon. Övningarna leds säkerhetsmässigt av Robert Östergren (bilden) och Jörgen Breiler.

TEXT GÖRAN HELLSTRÖM

FOTO: HELIKOPTERBILDERNA PETER SJÖMAN. FORDONSBILD OMLT/AMF AV ROBERTH ÖSTERGREN OCH VAPENVÅRD: NILS-ÅKE STENSTRÖM

Övning 2010 tillsammans med Försvarets bevakningsbåt Järv

Sjövärnsskåren är en ideell organisation, som finns spridd över hela landet. Föreningen lyder under Försvarmakten. Det är bara vissa kårer, däribland Gotlands Sjövärnskår, som har tillgång till båtar och det av god standard. Båtarna ligger i Marinhamnen i Fårösund. En heter Hojskär och transporterar passagerare och en heter Fårö och är en ren transportbåt.

Kåren på Gotland har dessutom tillgång till ett vandrarhem/kursgård, Sjövärnsgården, som hyrs ut nästan året runt. Där arbetar medlemmarna ideellt med att serva de boende och se till att anläggningen fungerar. Medlemmarna träffas för arbetshelg ett par gånger per år för att reparera anläggningen.

Kåren utbildar sina medlemmar, (idag ca 300), för tjänstgöring på båtarna, som trafikerar Stora Karlsö och Gotska Sandön på uppdrag av Länsstyrelsen på Gotland. Det handlar om transporter av människor och utrustning ut till öarna året runt. På båtarna ska det vara ett visst antal i tjänst för säkerhetens skull. Utöver kapten/befälhavare,

så finns maskinist och säkerhetsbesättning.

Sommartid lånas kårens båtar ut till Stockholms Sjövärnskår/Märsgarn. Dit kan ungdomar från hela landet sedan söka olika kurser. De utbildas i allt som har med båtar och sjö att göra.

Andra platser för utbildning sommartid är Karskrona, Göteborg och Härnösand.

Sjövärnsskåren på Gotland samarbetar med bl.a. Sjöräddningen, Hemvärnet, Försvarmakten, vänföreningen i Danmark m fl. Det samarbetet kan bland annat bestå i övningar till havs.

Sjövärnsskårens "bibel" är "Lilla Blå". I den står allt, som föreningen ska verka för. På Sjövärnsskårens hemsida, www.sjovarnskaren.se, kan du läsa vad som sker centralt och bland kårerna ute i landet. Det är långt ifrån alla kårer, som har en levande verksamhet. Gotlands Sjövärnskår är en av de få.

TEXT OCH FOTO CECILIA CARLÉN

Säkerhetsutbildning Fårösund 2011

Navigationspraktik april 2011 | till/från Stora Karlsö, Christer Wallin och Eleonora Carlén

Utvecklingen fortsätter!

I min ledare, för snart två år, sedan skrev jag att år 2009 blev ett märkesår för Gotlands Försvarsmuseum i Tingstäde. Det var året då museet byggmässigt blev färdigt, året då det invigdes och året då de två plåtförråden på 1200 kvadratmeter i anslutning till Skans IV inköptes. Mycket har hänt sedan dess, det största är att hela Förrådsgården, inklusive kylförrådet, nu döpt till Fälthuset, förvärvades av GFM år 2010. Det näst största är att embryot till flygvapendelen tog sin början våren 2011 genom att bl.a. en Viggen, två Draken, tre helikoptrar och en mängd annan materiel överfördes från det avsomnade Visby Flygmuseum till det forna förrådet vid Skans IV. Ansvaret för uppbyggnaden av flygvapendelen kommer Tor Karlsson att åta sig. Han var en av de som byggde upp Visby Flygmuseum och var också den som arbetade hårt med flytten till Tingstäde. Tor har ett par kamrater till hjälp och jag hoppas kunna "rekrytera" ytterligare några medhjälpare.

GFM, som nu äger 11 byggnader, behöver självfallet intäkter och det gäller att ta vara på alla möjligheter utöver det stöd som nu erhålles från SFHM. Vi är nu hyresvärdar för Gotlandsgruppen, vilket är mycket positivt för oss, inte bara för att det ger intäkter, utan även för att vi behåller kontakten med Försvarsmakten. Vi kommer bl.a. att biträda med att sprida försvars- och rekryteringsinformation om Hemvärnet.

Ett nytt utrymme för arkiv/bibliotek har iordningställts i byggnad 01, och där pågår arbetet med fotografering av föremål och dess registrering i SMHA:s gemensamma databas, PRIMUS. Utbildning har genomförts med hjälp av personal från SMHA.

Vita huset har genom art-gruppen, under ledning av Leif Svensson, med spackling och målning iordningställt det forna arkivutrymmet och vapenvårdlokalen till en matsal och ett modernt kök för Hemvärnet. Denna grupp har även kompletterat utställningarna i Understöds huset, samt svarat för att utrusta Fälthuset med pjäser och fordon. Bredvid det nya arkivet har nu art-gruppen tagit nya tag. Innanför närmaste dörren kommer de att isolera, förse utrymmet med erforderliga väggar, spackla och måla. Kort sagt bygga ett utrymme där avsikten är att hyra ut till

försäljare av olika slag. Även om hyresintäkterna här blir av mindre volym, så är tanken att de skall dra folk till museet.

I Understöds huset har tillkommit vår äldsta pjäs, den "lükska kanonen". Det är en kopia av den skeppskanon som hittades utanför Brissund och antas ha tillhört den dansk-lükska flottstyrka som till stora delar år 1566 förläste utanför Visby under en våldsam storm. Den synnerligen välgjorda kopian har bekostats av Nord Stream och

har framställts genom smide som originalet. Vid den tiden hade man ännu inte lärt sig gjuta eldrör i metall. Intressant är att denna pjäs är bakladdad och försedd med utbytbar kammarstycke. Genom att ha flera kammarstycken liggande laddade så uppnådde man högre eldhastighet och slapp dra mynningen inombords inför varje skott.

Pansargruppen håller på med iståndsättande av främst hjulfordonen, man har också lyckats få utbildningsriggen till stridsvagn 102 i kördugligt skick. Ett annat pågående arbete är att laddningscentralen flyttas till annan byggnad, det friställda utrymmet kommer att användas till utställning av utrustning till främst stridsfordonen.

Leaderprojektet "Gotlands försvarshistoriska centrum i Tingstäde" är ett samverkansprojekt mellan GFM och Tingstäde Hembygdsförening. Projektet leds av Robert Knutas med Åke Stenman som sekreterare. För GFM:s del rör det främst skyltningen vid samhällets infarter, samt de lekanordningar som GFM skall ta fram på Förrådsgården. Det handlar här om att skapa intresse för samtliga familjemedlemmar, och där har

man sett att barnen är en viktig grupp.

Under våren påbörjades en föreläsningsserie. Det är Göran Hellström som tagit initiativet till och driver detta seriösa och uppskattade projekt. Årets föreläsare har varit Bengt Hammarhjelms, Tryggve Siltberg, Åke G Sjöberg, Ingvar Carlsson, Bo Huldt, Gun Westholm och Sven-Olof Lindquist. I museet öppnades 2011 en utställning om Gotlands Nationalbeväring, ett uppmärksammande av 200-årsminnet. Det var ju 1811 som denna organisation bildades. Den arbetsgrupp som leddes av Nils-Åke Stenström och som byggde denna utställning har nu åter väckts till liv och skall främst vidareutveckla utställningen om andra världskriget. En utveckling av utställningen om Lager Lingen har redan påbörjats.

Restaurangdelen har fungerat väl, men skall utvecklas och trimmas ytterligare. En särskild restaurangchef behöver anställas. Platschefen har haft den uppgiften i år, men de dubbla befattningarna visade sig bli en omänsklig arbetsbelastning.

Under hösten och våren kommer vi att testa olika öppettider. Hösten lördagar och våren söndagar., Sommaren är det öppet tisdag - söndag.

Butikens sortiment skall ses över och utökas. Nu visar det sig att man kan få stora intäkter av butiksförsäljningen om man bara har ett lämpligt och rikligt sortiment. Ett utökat samarbete med Tingstäde hembygdsförening, KA 3 museum, Region Gotland, och Gotlands Museum (Fornsalen) står högt på agendan.

Systemet med museivärdar slog väl ut under året, och kommer att fortsätta nästa år. Vill du göra en insats för Gotlands Försvarsmuseum och träffa intresserade och trevliga besökare, anmäl dig som museivärd! Museet är med i Statens Försvarshistoriska museer (SFHM) genom nätverket SMHA och marknadsförs därigenom såväl nationellt som internationellt.

Till sist vill jag och mina närmaste medarbetare framföra ett varmt tack till alla er som bidragit till, och säkerställt, att Gotlands försvarshistoria nu kommer att kunna visas för våra efterkommande.

ROLF LARSSON
ORDFÖRANDE
GOTLANDS FÖRSVARSMUSEUM

Ordförande Rolf Larsson
Sekreterare Nils-Åke Stenström Kassör Robert Knutas
Ledamöter Östen Sjöblom, Mats Ekeröth, Robert Östergren, Anders Österberg och Anders Jolby
Revisorer Tore Karlström, Magnus Fransson och Roland Snäckerström
Valberedning Rutger Edwards (smk), vakant(P 18 kf) och Ingemar Guthenberg

www.gotlandsforsvarsmuseum.se

Viktoria och Daniel på besök.

En härlig aprilförmiddag 2011 lyftes hela Tingstäde av att kronprinsessparet kom och besökte Polhemsgården. Kronprinsessan Viktoria och prins Daniel anländer fredagen den 15 april 2011 kl 09.45 till Polhemsgården i Tingstäde. Under åskådarnas beundran för detta vackra par som utstrålar sann kärlek och omgavs av en naturlig känsla av värme och omtänksamhet. Hela Tingstäde vibrerade av lycka och glädje. Kronprinsessparet Viktoria och Daniel ställer upp med stor generositet och utstrålning för en pratstund och fotografering med alla åskådare, i bakgrunden skymtar då och så en diskret livvakt. Tingstäde hembygdsförening stod som värd för detta celebra besök och hade begärt stöd av Gotlands Försvarsmuseum och Gotlands kamratföreningar att förgylla detta besök. Kronprinsessparet möttes av fyra fanförare ur kamratföreningarna P 18, A 7, Lv 2 och KA 3 samt av P 18 trumpetare Sten Lindberg. Hela Gotlands ledning med landshövdingen i spetsen hade mött upp. Tingstäde hembygdsförening bjöd på kaffe med stenuksbakat bröd, föreläsning av smedjan och mycket annat. Alla njöt av den värme och generositet som omgav kronprinsessparet. En dag som Tingstädeborna sent kommer att glömma.

JANNE ENGSTRÖM

Fyra förväntansfulla stilig fanförare klädda i uniformer modell äldre som det sig bör när kronprinsessan Viktoria med prins Daniel skall beundra och beskåda dessa föregångsmän, uppställda vid Polhemsgården i Tingstäde, från vänster: Anders Berlin KA 3 kf, Rutger Edwards Lv 2 kf, Leif Svensson A 7 kf och Åke Wallin P 18 kf.

Gotlands nationalbeväring 200 år

Invigning av ny utställning

I år, 2011, är det 200 år sedan Gotland fick ett försvar, värt namnet. Den 5 februari 1811 undertecknade konung Karl XIII en konvention, innebärande att Gotland fick Sveriges första värnpliktsförsvar, benämnt Gotlands nationalbeväring. Redan första året hade runt 7000 man beväpnats och erhållit utbildning. Organisationen varade i 80 år, från 1892 hade fastlandet "kommit ikapp" Gotlands förnämliga organisation, vi fick en gemensam ordning för hela riket och benämningen Gotlands nationalbeväring ersattes med Gotlands trupper.

För att uppmärksamma minnet har en arbetsgrupp vid Gotlands försvarsmuseum sedan hösten 2010 arbetat med en utställning om Gotlands nationalbeväring. Gruppen har bestått av Nils-Åke Stenström, Bengt Hammarhjelm, Sven-Olof Lindquist och Göran Hellström. Den har inlemmats i den kronologiska ordningen på museets plan 2.

Den 21 juni invigdes utställningen av Gotlands landshövding, Cecilia Schelin Seidegård i närvaro av ett 30-tal särskilt inbjudna.

Lasse Boström tog emot i grunden, iförd m/ä, den uniform som Gotlands nationalbeväring utrustades med först under 1880-talet. Efter samling och s.k. mingel med snittar och färskna nyplocka-

de jordgubbar hälsade så GFM ordförande, Rolf Larsson, de inbjudna välkomna och berättade om museets historik där antalet besökare varit i stigande, och att årets prognos är minst 6000. GFM vill vara med och utveckla hela Tingstade, och inte bara museet. Men för att få erforderliga intäkter går det inte att slå sig till ro. Det gäller att erbjuda aktiviteter som appellerar till hela familjer. Av den anledningen står närmast i tur att ordna lekplatser och anordningar som roar de yngre familjemedlemmarna. År 2012 skall förhoppningsvis flygvapendelen vid Skans IV kunna besökas.

Därefter tog SMHA:s kanslichef, Christian Braunstein, till orda med lyckoönskningar, och meddelade att Gotlands Försvarsmuseum var ett av de sju, tillhörande grupp I inom SMHA:s nätverk, vilka hade möjlighet att få extra tilldelning i årligt stöd. GFM ligger bra till, en av orsakerna är de generösa öppettiderna.

Så följde Bengt Hammarhjelm redogörelse av hur Gotlands nationalbeväring bildades, vilket i hög grad tillskrives

Exakt på 200årsdagen, den 5 februari 2011, publicerade Gotlands Allehanda ett reportage om den nya utställningen.

de tre "fäderna", prosten Olof Fåraeus, samt Rudolf och Jacob Cederström. På detta berättade Sven-Olof Lindquist om vad som under nationalbeväringens tid hände i vår omvärld, där han berörde bl.a. wienkongressen, befästningen av Bomarsund på Åland, och krimkriget.

Så var det dags att äntra trappan till plan 2 där landshövdingen höll sitt invigningstal och klippte det blågula bandet till utställningen. Därefter var det fritt att bese såväl utställningen som museet i sin helhet.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Lasse Boström tog emot gästerna iförd m/ä, den uniform som Gotlands nationalbeväring utrustades med, dock först under 1880-talet.

Christian Braunstein, kanslichef SMHA (Sveriges militära Historiska Arv) i samtal med landshövding Cecilia Schelin Seidegård.

I en av montrarna i den nya utställningen 1811 finns den ursprungliga fanorna tillsammans med en nationalbeväring. Bengt Hammarhjelm, t h på bilden, berättade livfullt och insiktsfullt om tillblivelsen av Gotlands Nationalbeväring.

Fälthuset. Det byggdes som kylrum för konserver och är isolerat och i ypperligt skick. Golvytan är på 400 kvadratmeter.

När Gotlands Försvarsmuseum förvärvade Förrådsgården hösten 2010 så kom det att ingå en pärla – det f.d. kylförrådet med 400 kvm golvyta. Förrådet byggdes 1974-75. Det är i mycket gott skick, väl isolerat, och beklätt med plåt, såväl in- som utvändigt. Förvärvet innebär att många fordon, pjäser m.m. nu kan härbärgas inomhus. Fortifikatoriskt benämndes byggnaden tidigare för "Byggnad K0313.150". "313" är en kod för Tingstädeområdet, siffran 150 innebär att det är den etthundrafemtionde byggnaden som uppfördes inom detta område.

I förgrunden en pansarvärnspjästerrängbil 9031 med en monterad 9 cm pansarvärnspjäs. I bakgrunden "fransyskan", vars egentliga beteckning är 15,5 cm haubits F. Ursprunget var den franska MkF3 som i 96 exemplar inköptes av Sverige i början av 1950-talet.

Strålkastare m/37 med 150 cm reflektor som användes av luftväret för att nattetid belysa fiendliga flygplan som skulle bekämpas. Lysvidden var 15 km och effekten en million watt. Ljuset alstras av en ljusbåge mellan två kolstavar. Strömförsörjningen skedde från ett mobilt bensindrivet kraftaggregat som genererade 110 volt och 80 ampere.

Emedan byggnaden kommer att innehålla materiel som nyttjats under fältförhållanden, så är den nu döpt till "Fälthuset". Sommaren 2011 togs Fälthuset i bruk och samlingarna där kunde visas för besökarna. Tiden har inte medgett annat än att materielen är placerade som rena utställningsföremål. På sikt skall miljöer byggas upp, exvis pjäsplatser, maskerade stabsbilar ur vilka man kan avlyssna pågående stridssignalering m.m. Som det mesta inom GFM så sker det när tid och resurser så medger.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Kamratföreningar -ett betydande stöd till Försvarsmakten

I våras utredde jag

Försvarsmaktens stöd till kamratföreningar (motsv.) Bakgrunden var att man upplever olikheter mellan föreningarna. Vissa föreningar är mycket aktiva medan andra har låg aktivitet. Vissa föreningar får ett omfattande stöd medan andra helt saknar stöd. Övergång från värnplikt till frivillig rekrytering av soldater har ändrat förutsättningarna för föreningarna, liksom en omfattande internationell tjänstgöring för de anställda. Myndigheten har heller ingen överblick över och insyn i hur föreningarna verkar. Den har heller inte kunskap om föreningarnas relation till förbanden samt hur stödet är utformat och vad det kostar. Av dessa skäl behövde föreningarna och deras verksamhet kartläggas

och nya riktlinjer tas fram.

Idag finns det ett antal föreningar som motsvarar kriterier för en veteranorganisation och därmed är en länk i en viktig fråga för myndigheten. Bara det bör berättiga till ett stöd i natura eller i form av kontanta medel. Vidare kom jag fram till att övriga föreningar kan lösa uppgifter utifrån definierade behov för vilket de också bör ersättas i någon form. För att strikta upp verksamheten kom jag bland annat fram till att stödet bör bygga på ett avtal mellan parterna. Sammantaget anser jag att det finns ett behov av föreningarna och deras verksamhet. För en mycket låg kostnad får Försvarsmakten ett betydande stöd och det vore oklokt att försäkra villkoren för de föreningar myndigheten har

behov av. Det vore till och med dumdristigt med hänsyn till den effekt som fås i en situation när Försvarsmakten är beroende av alla ambassadörer den kan få.

BJÖRN ANDERSON

Generalmajor Björn Anderson (pa). Han började sin karriär som fänrik vid Gotlands regemente 1969 och tjänstgjorde där fram till 1978.

Utredningen är på 125 sidor inklusive bilagor. Den finns i sin helhet på SMKR:s hemsida www.smkr.se. Lätt att tanka ner i PDF-format.

Årsmöte på Gotland Försvarmuseum

Torsdagen den 31 mars genomförde Gotlands Försvarmuseum sitt årsmöte i de egna lokalerna i Tingstade. 23 personer hade infunnit sig. Ordföranden Rolf Larsson upplyste om att arbetet med etableringen av Gotlands Försvarmuseum stadigt går framåt. Höstens stora händelse var inköpet av Förrådsgården, och museet förfogar nu över elva byggnader.

Medlemskapet i GFM består av de tre kamratföreningarna ur P 18, A 7 och Lv 2. Dessa inbetalar årligen 1 (en) krona per medlem. Därmed är samtliga registrerade medlemmar i de tre kamratföreningarna, per automatik, även medlemmar i Gotlands Försvarmuseum.

På sikt är inriktningen att övergå till individuellt medlemskap. Hittills har GFM dock bedömt att det inte finns erforderliga resurser för det merarbete som består bl.a. i förande av medlemsregister och inhämtande av årsavgifter m.m. De stadgenliga punkterna i dagordningen klubbades raskt igenom, och styrelsen fick ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

Valberedningens förslag till ledamöter och funktionärer föredrogs av ordföranden. Förändring sedan tidigare var att Anders Nilsson och Kjell Pettersson avsat sig fortsatt mandat, och nu ersätts av Östen Sjöblom och Mars Ekeröth. Mötet beslöt i enlighet med förslaget.

Jan-Eric Engström, ansvarig för marknadsföringen, redogjorde för satsningarna inför kommande säsong, med sikte på minst 6000 besökare.

Anders Nilsson och Kjell Pettersson avtackades med blommor och presentkort. Därefter tackade Anders Nilsson ordföranden Rolf Larsson för idogt arbete med blommor och SMKR:s (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund) förtjänstecken i guld. Slutligen riktade ordföranden ett varmt tack till alla, ingen nämnd och ingen glömd, som under året bidragit till utvecklingen av Gotlands Försvarmuseum.

Mötet avslöts med att Bengt Hammarhjelms höll ett föredrag om Gotlands nationalbeväringens bildande 1811, och dess första verksamhetsår.

Efter mötet bjöd GFM på en närande måltid, sillmacka, samt rostbiff med potatisgratäng.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Gotlands Försvarmuseums verksamhetsplan 2012

De viktigaste verksamheter som planeras genomföras under 2012 är:

- Utveckla marknadsföringsplan och analys av målgrupper.
- Utveckling och förbättringar av utställningar i huvudbyggnaden. I första hand utställningarna VK 2 och Lagerlingen.
- Del av Leader- projektet skall genomföras enligt särskild plan. Verksamheter för barn prioriteras.
- Översyn och komplettering av utställningarna i övriga tre utställningshallar.
- Starta uppbyggnaden av "Flygvapendelen".
- Komplettering av utställningen "Lübska kanonen".
- Underhåll av museets byggnader. I första hand yttre målning av byggnad 2 och 3. Detaljer framgår av underhållsplanen.
- Renovering av taket på Skans 4. Ansökan om stöd från länsstyrelsen.
- Samarbete med hembygdsföreningen och Gotlands museum.
- Inventering enligt "Primus".
- Utveckling av restaurang och butiksdela.
- Rekrytering av frivillig personal för att säkra museets verksamhet på lång sikt.

ÖPPET 2012

Ordinarie tider

1/1 -27/2 stängt
28/2 - 24/6
ons 11-15 och sön 11-16
26/6 - 2/9
tisdag - söndag 11-18
3/9 - 16/12
ons 11-15 och sön 11-16

Pubafton

Fredag 23 mars 17-23
Måndag 30 april 17-23
"After Brasa"
Fredag 25 maj 17-23
Fredag 29/6, 6/7, 13/7, 20/7, 27/7
och 3/8: 17-23 "Sommarpub"
Fredag 24/8 17-23
Fredag 28/9 17-23
Fredag 26/10 17-23
"Oktoberfest"
Lördag 1/12 17-23
"Julmarknad"
Lördag 15/12 17-23
"After-shop med rim"

Kanonkopia från dansk-lübska flottan. En nygjord kopia enligt dåtidens teknik och smide finns på museet i Understödshuset. Originalkanonen genomgår konservering. Dansk-lübska flottan förläste 1566 utanför Visby. Kanoner från den tiden var bakladdade men tätningen var för dålig. Därför användes mynningsladdning av kanoner fram till slutet av 1800-talet när bakladdning åter blev aktuell. På bilden avfyras kanonen vid Krusmyntagården, där originalet hittades i havet utanför för några år sedan.

Arkeologidagen drog fulla hus

Arkeologidagen anordnades årligen på nästan 50 olika platser runt om i Sverige. Sista söndagen i augusti var en av dessa platser Gotlands Försvarmuseum. De bjöd besökarna på ett intressant program med AquaArkeologen Sverige som visade HUMA-pro-

jektet med osteolog Anna Olsson och projektledare Göran Ankarlilja, Gotlands Havsgille visade Side Scan Sonar, Ocean Recycling om nya sensationella vrakfynd från Mars/Makalös och CHAB med Peter d'Agnans hamn- och fiskelägesprojekt på ön. Dessutom medver-

kade Gutniska Gardet som förevisade och sköt salut med svartkrutsvapen. Alla föreläsningarna var välbesökta och mest, på gränsen till överfullt, var det naturligtvis på föreläsningen om Mars/Makalös.

GÖRAN HELLSTRÖM

"Det här var det största fynd som vi har varit med om i våra liv. Det är en arkeologisk guldgruva", säger Richard Lundgren, en de som gjorde fyndet. Att hitta ett sådant här vrak är varje dykares dröm. De som hittade Mars/Makalös är Anton Petersson, Fredrik Skogh, Richard Lundgren och Christofer Modig ombord på undersökningsfartyget Princess Alice.

BILDTEXT RICHARD LUNDGREN, MARINARKEOLOG FOTO: INGEMAR LUNDGREN

Omgruppering av 7,5 cm lv-akan m/30

För drygt ett år sedan omgrupperades lv-pjäsen från utomhus på förrådsgården till inomhus i Fälthuset. Nestor var Eric Engström, en av de få som minns hur pjäsen läggs om för transport. Tillsammans med några frivilliga och en veritabel traktortransport av Lasse Larsson kom pjäsen på plats.

Succé för museets föreläsningar

Först ut var Bengt Hammarhjelm 23 februari med föreläsningen om "Gotlands Nationalbeväring". Serien av föreläsningar var planerad att genomföras en gång i månaden. Totalt blev det sju välbesökta och uppskattade föreläsningstillfällen. Under våren följde sedan Tryggve Siltberg 16 mars med "Bonderepubliken -friden & försvaret", Åke G Sjöberg 6 april med "Hade Hansan en krigsmakt", Ingvar Carlsson 12 maj med "Kalla Kriget", Bo Huldt "Gotlands strategiska läge" 21 september, Gun Westholm 19 oktober med "1361 -striden om Gotland" och sist ut var Sven-Olof

Lindquist 23 november med "1800-talet -en omvälvande tid för Gotland". Publikt var det i genomsnitt ett 40-tal personer, ämnena var uppskattade och föreläsarna glada över besökarnas många frågor. Föreläsningsserien för 2012 har följande datum på tisdagar kl 18 - 20: 20 mars, 17 april, 8 maj, 12 juni, 18 september, 16 oktober och 20 november. Program och föreläsare publiceras på www.gotlandsforsvarsmuseum.se, www.helagotland.se, www.gotland.net, www.gotland.info och med annonser i Gotlands Tidningar och Gotlands Allehanda.

GÖRAN HELLSTRÖM

Flygplan "landar" i Tingstäde!

Jaktviggen" dvs. JA 37 lyfts ombord på trailern för transport 3-4 maj.

Bakgrund

Det flygmuseum som var etablerat i de gamla hangaren på Visby flygplats sedan 1997 kom på obestånd och har inte varit öppet de senaste fem åren. Pigge Werkelin, ägare av fastigheten, hemställde att byggnaden skulle vara tömd senast 1 maj 2011. Föremålen i museet ägdes av staten och av den avsmnade flygmuseiföreningen (Gotlands Flyghistoriska Förening, GoFF). Beträffande de statliga föremålen (främst militära flygplan) bestämdes att dessa skulle deponeras vid Gotlands Försvarsmuseum. Där skulle även, tills vidare, förvaras den övriga materielen. Gotlands Försvarsmuseum fick uppdraget att tömma hangaren. Till ledare utsågs Anders Österberg, tidigare major vid Gotlandsgruppen, nu flitig medarbetare vid GFM. De "större" föremålen, ägda av staten, bestod av

- 3 st J 35 Draken
- 1 st SF 37 Viggen (spaningsflyg)
- 1 st JA 37 Viggen
- 1 st J 32 Lansen
- 1 st SK 60
- 2 st helikoptrar.

Gotlands Försvarsmuseum hade ingen möjlighet att härbergära dessa tiotalet luftfarkoster. Familjen Martinsson, ägare av Bunge flygfält med

hangar, erbjöd sig nu att utan kostnad ta hand om, och ställa ut de flygplan som inte rymdes i Tingstäde. Gotlands Försvarsmuseum, deponerar i sin tur, med SFHM:s medgivande, föremålen vid Martinsson i Bunge.

Förberedelser

För att kunna genomföra flytt av denna dignitet krävs att transporttillstånd söks vid Region Gotland. Dessutom skall en ansvarig vägtransportledare utses (finns bara två på Gotland). Trafikverket, som har ansvaret för bort- och återmontering av trafikskyltar utmed färdvägen, skall också kontaktas. Vid ett första planeringsmöte på F 17 G den 24 mars framkom att J 32 Lansen, med spännvidd 13 meter, var alltför bred att bogsera på väg. Även för 37 Viggen med en spännvidd på 10,5 m var det frågetecken. Vägtransportledaren Erling Engkvist föreslog att man skulle ta dessa på en specialvagn som medgav att vingarna kunde passera över en del hinder längs vägen. Trafikverket rapporterade att ett 60-tal vägskyltar behövdes tas ner under vägen till Tingstäde-Bunge. Bärigheten vid infarterna till Skans IV i Tingstäde och Bunge

Helikoptern typ Hkp 2 vid Skans IV:s grindar

flygfält behövde förstärkas. F 17 G personal genomförde kompletterande rekognosering, främst beträffande vägbredden. Behovet var 11 meter, de svåraste passagerarna var Bro och Tingstäde samhällen, samt infarten till Lärbro. (asfaltvägbanan på väg 148 är åtta meter bred).

Vid nästa möte i Tingstäde den 14 april deltog även personal ur Försvarsmakten. De skulle stå för huvuddelen av transportkostnaderna. Varje flygplan på trailer skulle kosta ca 50 000:-. På mötet fastställdes att transporten skulle genomföras i två omgångar.

Omgång 1

Den var predestinerad till Gotlands Försvarsmuseum och genomfördes natten mellan 28-29 april. Transporten utgjordes av: J 35 Draken bogserad av fordon ur F 17 G, hkp 3 dragen av F 17 G på dolly, hkp 2 lastad på lastbil ur F 17 G och SF 37 Viggen lastad på trailer.

Förflyttningen tog fyra timmar. Den startade klockan 01.00 på natten och var framme 05.00. Allt var avlastat och klart 07.00. De noggranna förberedelserna bar frukt - allt gick enligt uppgjord plan.

Omgång 2

Transporten genomfördes natten mellan 3-4 maj mot Bunge. Den inleddes klockan 22.00. Ett kraftigt snöfall med blötsnö utgjorde inget märkbart hinder. Rast togs i Tingstäde samhälle där det bjöds på varm korv och kaffe genom familjen Martinssons försorg. Flyttningen var framme i Bunge

klockan 02.00 och allt var avlastat 03.30. Transporten utgjordes denna gång av: J 35 Draken lastad på trailer, J 37 Viggen lastad på trailer, SK 60 bogserad av fordon ur F 17 G och J 35 Draken (bogserad av fordon ur F 17 G, avlastad i Tingstäde)

Ytterligare transporter

Under maj månad har en illa åtgången AN 2 (ryskt besprutningsplan), en Lansen utan vingar samt en vertolhelikopter ("bananen") transporterats ut till Tingstäde.

En mängd annan flygmateriel och teknisk utrustning har även flyttats, och området i och utanför det gamla flygmuseet har städats och fastighetsägaren har förklarat sig nöjd.

Ett flygplan, Lansen, som inte gick att flytta, står ännu, december 2011, kvar på Visby flygfält men kommer att forslas upp till Bunge flygfält.

Framtiden

Det blir inget nytt "flygmuseum" vid Skans IV, utan det kommer att benämnas "Gotlands Försvarsmuseums flygvapendel" och inryms i huvudsak i ett plåtförråd med 600 kvm golvyta. Under hösten och vintern inleds arbetet med iordningställande. Det leds av den mycket flyginresserade och i ämnet kunnige Tor Karlsson. När detta sista museitillskott kan öppnas för allmänheten kan idag inte sägas, men förhoppningsvis under 2013.

**TEXT NILS-ÅKE STENSTRÖM
FOTO ANDERS ÖSTERBERG**

J 35F Draken

SF 37 Viggen (SF=SpaningFoto).

Fredrik Munthè, Mats Hansson, Mikael Hansson, Michael Pedersèn, Åke Pettersson alla F 17 G samt Tor Karlsson GFM.

Kamrater!

I och med att vi ändrat så att vår kamratföreningstidning utges till jul så har en ny tradition införts och vår inriktning är att som komplement till denna tidning även skicka ut ett vår-brev där vi informerar om årets kamratföreningsövning, kom-menderingslista museivårdar vid Gotlands Försvarsmuseum samt nyheter som hänt.

Sedan vårbrevet skickades ut så har vi genomfört nationaldagsfirande vid Fårösund som var stämmingsfullt och fint arrangerat av våra kamrater vid KA 3 kamratförening. Vår fana fördes med stil av Åke Wallin och J-C Ankre. Vi tackar för deras insatser under året.

Kamratföreningsmötet genomfördes torsdagen den 18 augusti, många anser detta evenemang som årets höjdpunkt av kamratlig samvaro. I år fortsatte vi med inriktningen "SÖB-karaktär". Lars-Göran Nyberg hade planlagt en fältövning i 5.Pansarbataljonens område med det populära "på spåret temat". Vid utvärderingen av denna dag så var det liksom förra året ett unisont jublande bifall till detta upplägg av vår KFÖ, så inriktningen är att vi fortsätter på den inslagna vägen.

Ärtlunchen gick av stapeln torsdagen den 13 oktober vid Traume Hemvärnsgård och vi var fyrtio kamrater som mötte upp för att avnjuta Agne Ahrling och Bengt Jakobsson väl anrättade ärtmeny. Efter en närande lunch så lutade vi oss tillbaka och avlyssnande major Gunnar Enekvists föredrag om Gotlands Hemvärnsbataljon, vilket uppskattades mycket av alla närvarande.

Vi samlades traditionsenligt vid Gotlands truppers gravplats på Norra kyrkogården en kulen (perfekt väder) novemberfredag för att avnjuta minnesgudstjänsten för våra kamrater som här vilar. Chefen Gotlandsgruppen inledde med att lägga ner en krans vid minnesstenen kompad av Sten Lindberg på sax med Amazing grace, därefter hade Julius Mehler en betraktelse och gudstjäns-

ten avslutades med en psalm. Därefter full fart till Märtas Café för kaffe och tårta och en härlig samvaro.

Vårt fina museum, Gotlands Försvarsmuseum, behöver din hjälp:

1. Ställ upp som museivärd i sommar, kommanderingslista kommer med vårbrevet.
2. Vi är i stort behov av volontärer i vår verksamhet. Vi behöver målare, snickare, museiarbetare och personal till Tross m/ä, anmäl dig till Anders Österberg, mobil 0706671046, e-mail. anders_vibble@hotmail.com Janne Engström som har varit GRKF styrelse representant i Gotlands Försvarsmuseums styrelse har slutat sin "kommen-dering" och ny på den posten blir Anders Österberg. Vi tackar Janne Engström för ett bra arbete vid Gotlands Försvarsmuseum och önskar Anders lycka till med sin "kommendering" vid GFM. Boka redan nu in GRKF årsmöte vid Gotlands Försvarsmuseum torsdagen den 8 mars 2012.

Sammanfattningsvis kan vi säga att årets verksamheter hittills har varit uppskattade och välbesökta, vilket bådar gott för våra framtida samlingar. Ett stort tack till alla kamrater som deltar och hjälper till vid våra sammankomster. God Jul och ett Gott Nytt År och väl mött på våra sammankomster!

HANS HÅKANSSON
ORDFÖRANDE

VERKSAMHETSPLAN 2012

2012-03-08

Årsmöte vid Gotlands Försvarsmuseum

2012-05-??

Deltagande vid Finska föreningens firande av de stupades dag

2012-06-06

Deltagande vid firande av Sveriges Nationaldag i Fårösund. Samling i Fårösund klockan 1145, klockan 1200 flagghissning följt av musik mm och kaffe.

2012-08-16.

KamratFöreningsÖvning med inriktning att genomföras som fältövning i syfte se för P 18 viktiga militär-geografiska områden på Gotland. Inbjudan med detaljer kommer i med vårbrevet.

2012-10-11 kl 1200 Kamratföreningslunch.

Plats; Hemvärnsgården Traume. Se upp på annons i Gotlandspress och information på hemsidan.

2012-11-02 kl 1400.

Kransnedläggning på Gotlands truppers gravplats.

2012-12-13 kl 1500

Julbön i Domkyrkan, Annon i Gotlandspressen.

Mer information på
www.grkf.se

Vårt fina museum, Gotlands Försvarsmuseum, behöver din hjälp

1. Ställ upp som museivärd i sommar. Kommanderingslista kommer med vårbrevet.

2. Vi är i stort behov av volontärer i musieverksamheten. Framförallt målare, snickare, museiarbetare och till Tross m/ä

Anmäl dig redan idag!

Gör tummen upp till Anders Österberg
0706-671046 eller anders_vibble@hotmail.com

Kallelse till Årsmöte

Gotlands Regementes
Kamratförening
Årsmöte torsdag 8/3 kl 1800
i Gotlands Försvarsmuseum i
Tingstade.
Sedvanliga förhandlingar och
ärtmiddag.
Anmälan till Crister Persson.
27 88 30, 070-1088274 eller
persson.gotland@telia.com
senast 4/3.
Se även www.grkf.se
Välkomna! Ordföranden

Ny adress för GRKF skribenter

Skicka dina inslag till
Väduren
Gotlandsgruppen
Box 2012, 621 26 Visby

eller direkt till

Lars-Göran Nyberg
Lokrume, Aner 132
621 74 Visby
eller

nypan@ahner.se
0498-27 50 01, 070-835 75 65

Adressändring till GRKF

Crister Persson
Söderhagsvägen 26, 621 50 Visby
0498 - 27 88 30, 070-10 88 274
persson.gotland@telia.com

Stockholmskretsen måste anmäla änd-
ringen även dit!

Ordf Lars-Inge Hägle, Midgårdsvägen 46,
136 46 Handen. 08-777 13 46,
073 - 993 56 80 lars-i.hagle@telia.com

Avgående

Pågående

Allting har ett slut...

Efter att ha plockat ihop 20 nummer av tid-
skriften Väduren, samt sex P 18-delar av vår
gemensamma tidskrift, så känner jag att det
är dags att lämna ifrån mig befattningen till
en yngre förmåga.

Det var 1996 som jag tog över efter förre
redaktören Claes-Göran Nilsson, och det var
en tid då framtiden för öns militära förband
ännu syntes ljus. Fyra år senare var A 7, Lv 2
och KA 3 nedlagda. Efter ytterligare fem år
hade statsmakterna raderat ut även P 18 från
den militära kartan, och tidskriften Väduren
var avsmnad.

Men ännu lever vår gemensamma kamratför-
eningstidskrift, KFT, och skall förhoppnings-
vis existera länge än.

Det är med stor glädje jag nu hälsar min
efterträdare, major Lars-Göran Nyberg, väl-
kommen i tidskriftvärlden!

NILS-ÅKE STENSTRÖM

... men också en början

Bli medlem i GRKF

Har du gjort värnplikten på I 18, P 18 eller P 1G, tjänstgjort eller arbetat på
regementet? Betala då in årsavgiften 100:- på pg 16 30 01-1. Ange namn, adress
och födelsedata.

Tillhör du inte någon av ovanstående kategorier men vill bli medlem ändå
– kontakta någon i styrelsen.

UPPROP!

Utgivningen av denna tidskrift medför stora utgifter. Varje inkom-
men krona är ett välkommet bidrag. Du som vill stötta utgivningen
med ett frivilligt bidrag, sätt in det på plusgiro 16 30 01-1.

Styrelsen GRKF

Styrelse

Ordförande
Vice ordförande
Sekreterare
Kassör
Klubbmästare
Ledamöter
Revisorer
Valberedning

Hans Håkansson
Jan-Eric Engström
Crister Persson
Lars Brolund
Olle Gardell
Anders Österberg, Lennart Lissheim och Lars-Göran Nyberg
Claes Randler, Lars-Ove Hoas
Roland Snäckerström, Stefan Pettersson och Jan Olai

In memoriam

Överstelöjtnant Birger "Bigge" Löf avled den 17 april 2011, nära 94 år gammal.

Följer man strikt en militär nekrolog över Birger Löf kan enkelt noteras:

Född i Härnösand 1917.12.31, studentexamen i Visby 1939, genomgick aspirant- och krigsskola på Karlberg, fänrik vid Kungl. Gotlands infanteriregemente 1942, löjtnant 1944, kapten 1951. Genomgick godkända inträdesprov Krigshögskolan, varpå majorsutnämning följde 1962. Birger söker så småningom befattning som mobiliseringsofficer vid Svea Ingenjörregementet i Södertälje o.s.v.

Men det finns så mycket annat kring Bigge. Vid skolungdomens riksmästerskap på Stockholms Stadion 1933 rusar en yngling från Härnösand i mål på 11,4 sekunder i finalen på 100 meter. Ryktet förmålar att ynglingen skall flytta till Visby...

Fadern, Abraham Löf, får befattningen som landssekreterare vid Länsstyrelsen i Visby. Familjen är försvarsvänlig. Mamma

Harry Åberg lämnar av till Bigge Löf, som sitter på ett gotlandsruss. Harry stupade som frivillig vid Paatene i Finlands Östkarelen 24 oktober 1941.

Hildur blir 1935 förbundslöjtnant på ön (avgår 1962). Döttrarna Barbro och Kerstin gifter sig med var sin löjtnant vid I 18.

Bigge, inskriven vid Visby läroverk 1934, visar omgående att ryktet om hans snabbhet talat sant. Vid skolmästerskapen på Gutavallen segrar Bigge på alla löpsträckorna 100, 400 och 1000 meter.

Bigge, smärt, svartlockigt hår, örnäsa, talande den mjuka ångermanländska dialekten, väcker stor oro bland flickorna på både läroverket och i Flickskolan. I Tyskland har Hitler tagit makten. Det svenska försvaret ligger för fädot. Man litat på frivilliga krafter som landstörmsbefäl, ungdomarna enrulleras i förbund under infanteriregementena, på Gotland U-27, som skapades under I 27.

Vid U-27:s "fälttjänstövningar" på våren 1937 övade man i Slite med förläggning i Myrstens lada. Ställföreträdande chefen Harry Åberg lämnar av till chefen, kornetten, ja just, Birger Löf. Sittande på ett Gotlandsruss! Det var både lek och allvar. Birger Löf hann med överallt. Tro, om inte Bigge Löf längtade tillbaka till ön med alla dessa minnen från 1930-talet och krigsåren med allvar, spänning och kamratskap, och sannolikt romantik. Säkert finns gamla gutekämpar kvar som minns Bigge Löf, sprintern.

*För U-27
Per Åke Wallin*

Göte Janzén avled 13 mars efter en tids sjukdom. Han blev 73 år. Göte föddes i Kolmården och anställdes vid 14 års ålder vid musikkåren F 11 i Nyköping. 1957 drogs ett antal musikkårar in. Göte förflyttades till I 21 i Sollefteå. 1962 gick han på musikunderofficersskolan i Stockholm och 1964 tog han examen. När militärmusiken övergick till att bli regionmusik 1971 flyttade Göte till Visby. Hans instrument var trombon, eufonium och kontrabas. När regionmusikens omvandlades till GotlandsMusiken år 1987 stannade Göte kvar i statens tjänst och tjänstgjorde med kaptens grad på P 18:s personalvårdsavdelning till 1993.

Göte var inte bara musiker, han var även en god och pliktrogen sångare. När överste Stig Barke tillsammans med Hans-Erik Dahlgren år 1988 bildade Gotlands Officerskör, så var Göte en av de första som anslöt sig. Han var ständigt bland de första som infann sig på träningskvällarna för att ställa lokalen i ordning och han var den siste som lämnade lokalen efter att ha hjälpt till att återställa densamma. Göte kände sitt ansvar och blev kören trogen fram till november 2010 då sjukdomen hade satt ner hans krafter så han tvingades avstå från vidare träning. Men en sista gång ville han träffa kamraterna, och den 31 januari mobiliserade han sina krafter och kom till träningen. Vi anade då att det nog var sista gången vi såg honom. En dryg månad senare hade han lämnat denna världen.

Göte hade många andra intressen, han hade bl.a. ett välfyllt bibliotek av främst historisk litteratur och prenumererade på ett flertal tidskrifter.

Vi kommer alltid att minnas Göte som en duktig yrkesman och en god, omtänksam och plikttrogen kamrat av ovanligt mått.

Nils-Åke Stenström

Curt Sjölin avled 18 januari 2011. Han var född i Bungenäs 28 februari 1922. Curre har i regementets tidning Väduren berättat om sitt yrkesval. På hemväg från skolan vid Bunge kyrka fick han se de gamla sjöflygplanen utföra bombfällning samt kulspruteskjutning mot landmål. Saken var klar. Militär skulle han bli!

Den 1 november 1938 inställer sig Curt vid kasernvakten I 18 för att inskrivas som volontär. Blott 16 år gammal så var han yngste man, men klarade sig förunderligt väl. Under fänrik Evald Almqvist genomgår han stamskolorna, men trots betyget "med beröm godkänd" sade Curt nej till vidareutbildning. Träning och utbildning av de inkallade värnpliktiga framstod som viktigast, och Curre blev en utomordentlig utbildare. Lågmålt berättade han om de finska soldaternas tapperhet och skicklighet. Truppen lyssnade och lärde, och fick också fråga. Curre utbildningsteknik var långt före i tiden. Hans idéer och tankar kan läsas i Väduren där Curt ofta förekom med artiklar och insända foton. Exempelvis "Det var bättre förr" (1995), "Så gick det till när farfar var ung" (1998), "Mannaminne" med flera. Curre blev mycket omtyckt och respekterad. Inte minst av hemvärmgubbarna där han ofta var instruktör, specialist på spräng- och mintjänst som han var. "Tjänat konungen väl", sade de gamla generalerna.

Per Åke Wallin

In memoriam

Allan Eskelund var född 8 maj 1918 och gick bort den 13 februari 2011. I arbetslöshetens tider sökte Allan den 1 november 1936 anställning som volontär vid I 18. 19 elever under fänrik Anders Calissendorf genomgick stamskolorna, troligen den bästa i regementets annaler. 1939 när furirskolan var genomförd hade andra världskriget utbrutit och de unga furirerna kastades ut i ett gigantiskt utbildningsarbete. De inkallade värnpliktiga hade minimala militära kunskaper. Under kriget hade vidareutbildning vid Arméns Underofficersskola fortgått, varför Allan med goda vitsord blev sergeant 1947, fanjunkare 1957, samt urvalsgraden truppförvaltare 1960. Hans specialitet blev fordonstjänst. Allan, lugn och stabil, alltid nära till skratt, blev mycket uppskattad, inom och utom regementet. Bilkåren trivdes utomordentligt med sin chefsinstruktör. Allans maka Ingrid gick bort den 12 januari i år. Allan tappade livslusten och gick bort den 13 februari. Alla vi som tjänstgjort med Allan saknar honom och minns.

Per Åke Wallin

Hilding (PTH) Larsson.

”PeTeHå” gick bort 16 december 2010 efter en tids sjukdom. Han var född 22 april 1922 i Eksta. PTH var en särpling, känd i alla garnisonsstäder som truppbyggare med otaliga historier och paschaser, alltid med glimten i ögat. Han blev också känd som en burlesk, men även ömsint, diktare. Gotlands Tidningar har säkert haft glädje av diktaren PTH. (två olika utgåvor av ”PeTeHås Mustiga Minnen” finns att köpa vid Gotlands Försvarsmuseum). 1942, mitt under rasande krig runt Sverige, fann hemvärnsmannen PTH att hans värnpliktsutbildning stod för dörren. Han sökte, och fick anställning som volontär vid I 18 1 november 1942. Med löjtnant Sune Fohlin och överfurir Curt Sjölin som lärare genomgick han stamskolorna med betyget ”med beröm godkänt”. Han blev sergeant 1950, fanjunkare 1960 samt fick urvalsgraden truppförvaltare 1969. PTH var en farande sven. 1951-1954 befäl vid Skjutskolan i Rosersberg, 1957 vid Jägarskolan i Kiruna, 1971-1972 vid Försvarets Skyddsskola, samt en avrundning med en bataljon på Cypern. PTH:s historier och glada bullrande skratt minns runtom på mässarna i Sverige. Vi på ön saknar PTH.

Per Åke Wallin

Överste Sven-Olof (Olle)

Broman, avled den 4 november efter en svår cancersjukdom. Han var född 1953 i Eskilstuna och gjorde värnplikten på P 10 i Strängnäs där han blev fänrik 1974. Han blev generalstabsofficer och avdelningschef Östra militärområdesstaben 1986 och fick överstes grad 1995. Den 1 januari 1995 blev han chef Gotlands regemente och han innehade den befattningen till juni 1999. Han var dock på P 18 redan 1993 som ställföreträdare till överste Karlis Neretnieks. Olle Broman kom att inneha ett stort antal befattningar i Försvarsmakten och i utlandsstyrkan. Överste Broman var tillika brigadchef (MekB 18) och därmed den som fick genomföra regementets sista KFÖ. Året var 1997 och det var brigadstaben som övades. År 1997-1998 var han chef för bataljon BA 09 (Bosnien). Regementet fördes då av hans ställföreträdare, övlt Peter Molin. Olle Broman månade om att det yngre befälet tidigt skulle introduceras i Kamratföreningen. Det visade han också genom att ordersätta att senast utexaminerade fänrikar, årligen skulle få ansvaret för genomförande av ”Kamratföreningsövningen”, den träff som sedan 1998 varje år genomförts. Överste Stig Barke var den som införde seden att avgående regementschef planterar ett minnesträd i regementsparken. Olle Broman valde ett valnötsträd. När Olle Broman lämnade P 18 i maj 1999 väntade redan nästa uppgift; som chef för WEU DAM (Western European Union Demining Assistance Mission in Croatia), ett FN-uppdrag som

ledare för minröjning i Kroatien. Under fyra år av 2000-talet var Olle också i utlandstjänst som stf chef för Baltic Defence College (Tartu – Estland) och ”Chief Liaison Officer UNIOSIL” (United Nations Integrated Office in Sierra Leone). År 2007 kom Olle till FMLOG stab och blev chef för avdelningen JLC (Joint Logistics Centre). Som C JLC drev han mycket intensivt uppgiften att implementera ett tydligt insatsfokus i FMLOG, vilket han lyckades mycket väl med.

Olle var officer ut i fingerspetsarna och såg inte någon uppgift som olösbar. Han levde verkligen efter sin devis: ”We can, we will, we like it”. Försvarsmakten har förlorat en karismatisk, drivande och lojal officer. Närmast anhöriga till Olle är brodern Kenneth, hans fru Iris och deras gemensamma son Waldemar åtta år, och från ett tidigare äktenskap de vuxna sönerna Michael och Johan.

Nils-Åke Stenström

Regementets heraldiska vapen består av landskapet Gotlands vapen och är krönt med kunglig krona. Vapnet är lagt över två pansrade armar av guld med korsande svärd, också de i guld. Vapenskölden beskrivs som: i blått fält stående vädur av silver med bevärning av guld, bärande på på en korsprydd stång av guld med ett rött banér med bård och fem flikar i guld.

Väduren symboliserar egenskaper som styrka, vitalitet, och målmedvetenhet. Zodiakens vädur är bland annat krigarens tecken. Den har en naturlig plats bland andra heraldiska djur som örnar och lejon.

Minnesceremoni på Allhelgonahelgen

Allhelgonahelgen har blivit en helg då allt fler besöker kyrkogårdarna för att hedra minnet de bortgångna. Att GRKF inför denna helg samlas vid Gottlands truppers gravplats på Norra kyrkogården i Visby är sedan flera år en tradition som vinner allt fler deltagare. Fjorton medlemmar kom 2010 och i år var det ett 20-tal som infann sig den 4 november.

Ceremonin med kransnedläggning görs för att hedra och minnas kamrater, främst med försvarsmaktsanknytning, som lämnat jordelivet.

Crister Persson hälsade, som kamratföreningens representant, de närvarande välkomna. Chefen

Gotlandsgruppen överstelöjtnant Hans Håkanson lade ner en krans, med band i regementets blåa och vita färger, vid minnesstenen. Bandet hade texten "Till minne av våra avlidna kamrater". Därefter spelade Sten Lindberg Amazing grace.

Andakten, ledd av militärpastor Julius Mehler, inleddes med att deltagarna sjöng psalmen "Var inte rädd".

Under ceremonin paraderade fanförelären Åke Wallin med den svenska fanan.

Efter ceremonin bjöd kamratföreningen på kaffe på Märthas Café.

CRISTER PERSSON M FL

Hans Håkansson framför minnestenen. Åke Wallin för fanan.

Garnisonskyrkogården för Gottlands Trupper

Visby Nya begravningsplats, numera Norra kyrkogården invigdes den 6. Augusti 1916 klockan 1700 av Biskop von Schéele. Invigningen skedde enligt Svenska kyrkans dåvarande ceremoniel. Den militära delen av kyrkogården finns registrerad på en ritning från VII. milot i februari 1918. Den är uppdelad i två kvarter, det nordöstliga för Artilleriet och det sydvästra för Infanteriet. Båge kvarteren har sin första grav daterad 1918 och det senaste året, som någon är gravsatt här, är 1944. När kyrkogården invigdes låg Garnisonskyrkogården i det sydöstra hörnet, rakt öster om huvudingången. Efter det har

Kyrkogården utökats söderut (1967). Vid tiden för denna "begravningsplats" inrättande, fanns det ingen skyldighet för "Kronan" att betala transporten av den döde till hemorten. Behovet uppstod säkert i och med 1901 års härordning då fastlandssoldater gjorde värplikten på Gotland. Från och med 1916 kunde alltså jordfästning ske på Gotlands truppers kyrkogård. Även anställda, civila och militära kunde begravas här. Området är omgärdat av 14 stolpar i kalksten med målad järnkedja. 1922 restes den vackra stenen i det mellersta kvarteret med Gotlands vapen och texten: "Stenen restes 1922"

Vid ingången står två lindar och en i sydvästra hörnet. Längs gångarna är nyplanterade stamsyrener (18 st). Spireabuskar är planterade i gravplatsens fond. I muren jämte Infanteriets kvarter finns en sten inmurad med texten I 27. En liknande sten fanns vid Artilleriets kvarter, innan Kyrkogården utvidgades 1967. Inom Garnisonskyrkogården är

24 st stoft gravsatta. Två gravstenar: Överste Oskar Carlstedt † 1899 och volontären E.L. Gustafsson † 1904, har flyttats hit från Östra respektive Södra kyrkogården för att bevaras åt eftervärlden.

SVANTE HAGSTRÖM

Källor
Garnisonskyrkogården
Gotlandicaarkivet
Almedalsbiblioteket
VII. milo ritning nr 62 H Visby februari 1918
Gotlands Allehanda 916 nr 149, 179, 180 och 2311917 nr 61
Gotlands militärkommando
Instruktion, MKG I, 1983-07-01
Länsmuseets
Kyrkogårdsinventering 1996-98
Kulturhistorisk inventering,

Skötselavtal genom åren

NR 1/1928
mellan Militärbefälhavaren och Henry Netzel, Visby. Kostnad 175 kronor/år. För varje ny grav tillkommer 12 kronor/år.
AVTAL 1958
mellan Militärbefälhavaren och Kyrkogårdsnämnden i Visby. Kostnad 150 kronor/år. Underhåll av stenar och kätting till självkostnadspris.
GRAVSKÖTSELAVTAL 1994 mellan Gotlands militärkommando och Visby kyrkogårdsförvaltning. Kostnad för grundskötsel: 1 900 kronor/år. Vård av stenar och kätting tillkommer.
DAGENS AVTAL
Gravskötselavtal mellan P 18 AO och Visby Domkyrkoför-samling.

Bengt Hammarhjelm berättar historien om och avtäckandet av Oscarsstenen och Officerskassans uppkomst 1861. Fanförelse är Lars-Eric Thor. Till vänster spelet Sten Lindberg.

Jubileumsanförande om Oscarsstenen 150 år.

I närvaro av änkedrottning Josephine och prinsessan Eugénie avtäcktes Oscarsstenen den 8 juni 1861. Det var officerskåren vid Gotlands nationalbeväring som på detta sätt hyllade minnet av att kung Oscar I år 1854 hade tilldelat Norra, Medel och Södra bataljonerna var sin fana på denna plats. Det var i samband med det stora beredskapspådraget under Krimkriget.

Vid änkedrottningens besök i Visby i juni 1861 arrangerade militärbefälhavaren och landshövdingen generalmajor Gillis Bildt en högtidlig ceremoni. Alla jägarkompaniernas befäl var då samlade till övning i Visby. De organiserades till en bataljon under befäl av majoren friherre Alexander Leuhusen. Artillerikåren hade också befälsövning och satte upp ett batteri. En hälft avdelades för salutskjutning på Norra hällarna, den andra anspändes och anslöt till bataljonens högerflygel. Denna trupp marscherade från Södra byrummet ut till Visborgssätt, där den ställde upp på linje. Vänd mot Oscarsstenen avlämnades den till generalen kl 1630. Vid stenen stod då, förutom Bestyrelsen för dess resande, en sångkör och musikkåren.

Kl 1700 kom drottningens ekipage med prinsessan Eugénie och passerade fronten under trupps saluter med fanor, sablar och hurrarop. Sedan körde ekipaget fram till Oscarsstenen som då genast avtäcktes. Truppen skyltrade gevär, artilleriet sköt salut och sångkören sjöng ackompanjerad av musiken. Därefter vidtog defilerings, från söder, förbi drottningen. När denna genomförts gjorde truppen helt om marsch och ställde upp bakom stenen, på linje och vänd från den. Drottningen gjorde sedan sin avfärd förbi denna, varvid samma hedersbevisningar gjordes och vid hennes ankomst. Sedan fick truppen bese stenen. Innan truppen återvände, avtäckades den av de ordinarie bataljonscheferna. Officerskåren samlades senare för att motta drottningen Josephines tack. Hon hade så rört av kårens omtanke att hon skänkte den 1 000 riksdaler. Generalmajor Bildt skänkte samtidigt 300 riksdaler. Dessa summor blev grundplåten till Gotlands regementes officerskassa. Denna lever ännu och vårdar regementets traditioner bl a genom att underhålla den f d officersmässens inventarier ute i Suderbys herrgård, mitt emot Tofta skjutfältsinfart.

150 år senare Minnet av detta 150-årsjubileum högtidligt hölls den 3 september. Ett trettiotal äldre kassamedlemmar och damer samlades vid Oscarsstenen kl 1200. Regimentets fana samt spel fanns på plats. Mitt emellan dem tog styrelsemedlemmen major Lars Skalin plats och hälsade välkommen. Fanan, förd av kapten Lars-Eric Thor, blottades. Sten Lindberg blåste paradmarsch och regementets igenkänningssignal. Efter korta föredragningar om 1861 års ceremoni och kassans tillkomst blåstes matsignal och festdeltagarna begav sig ut till Suderbysmässen. På dess trädgårdstrappa utbringade Lars Skalin en skål för kassan och dess grundare. Deltagarna tog därefter plats vid dukade lunchbord i nedre våningen. Sedan lunchen avnjutits under angenäm konversation, intogs kaffe och tårta på övervåningen. Många minnen, bl a från jubileumsmiddagen 1961, berättades under glad samvaro. Det var med tacksamhet och varma känslor av samhörighet som festdeltagarna tog avsked av varandra denna vackra eftermiddag.

BENGT HAMMARHJELM

GRKF ÅRSMÖTE

Gotlands regementes kamratförening genomförde sitt årsmöte den 10 mars på Gotlands Försvarsmuseum i Tingstäde. 45 medlemmar hade infunnit sig. Mötet inleddes med att Sten Lindberg blåste Gotlands regementes samlingsignal. Därpå följde parentation av sedan förra årsmötet bortgångna kamrater, Birger Edmark, Gösta Berg, Ulf Glad, Torsten Larsson, Kauko Tärävuo, PTH Larsson, Curt Sjölin, Nils-Gunnar Lundgren och Allan Eskelund. Sven-Arne Wighammar framförde Amazing Grace på flöjt. Föreningen har nu ett medlemsantal runt 550, samt en fristående Stockholmskrets med knappt 100 medlemmar. Styrelsen har under året kallat till sex aktiviteter, varvid den årligt återkommande fälträffen i augusti krävt de största resurserna. Valberedningen, under Jan Olai, hade haft ett lätt uppdrag, endast

en ledamot behövde ersättas. Styrelsen fick följande sammansättning: Ordförande; Hans Håkansson, vice ordförande Jan-Eric Engström, sekreterare Crister Persson, kassör Lars Brolund, klubbmästare Olle Gardell. Ledamöter; Lennart Lissheim, Lars-Göran Nyberg och Anders Österberg. Revisorer; Claes Randler och Lars-Ove Hoas. Valberedning; Jan Olai, (sammankallande) Roland Snäckerström och Stefan Pettersson.

Veterannålar för 40 års medlemskap tilldelades Lars-Göran Nyberg, Anders Österberg, Lars-Erik Thor, Lars Skalin och Claes Randler. Ingemar Ohlsson tilldelades SMKR (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund) förtjänsttecken i guld, för lång och trogen tjänst som skattmästare i GRKF styrelse. Efter årsmötet höll Bengt Hammarhjelm ett intressant föredrag om Gotlands Nationalbeväring, med anledning av de 200 åren sedan dess tillkomst. Kvällen avslöts med sillsmörgås och ärtmiddag.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Fyra medlemmar, från väster Mats Hjorth, Christian Ericsson, Peter Molin och Hans Dahlström.

Ingemar Ohlsson tilldelas SMKR förtjänsttecken i guld av ordföranden i GRKF, tillika chef för Gotlandsgruppen, överstelöjtnant Hans Håkansson.

God lunch med intressant föredrag

Den 13 oktober, en kall och blåsig höstdag, samlades 40 kamrater vid hemvärnsgården Traume för trevlig samvaro och närande lunch. Sorlet steg snabbt i lokalen när kamraterna strömmade in och det märktes att det fanns ett stort behov av att träffas och prata gamla minnen. Efter det att Sten Lindberg blåst samling hälsade Jan-Erik Engström alla välkomna. Han lämnade därefter ordet till pastor Julius Mehler som gav oss några tänkvärda ord. Efter

en redogörelse om den gotländska hemvärnsbataljonens organisation, utrustning och uppgifter. Han är chef över öns enda bataljon. Hemväret har genomgått en stor utveckling och är idag något helt annat än vad det varit. Bataljonen kan bestå av ca 500 man och är idag uppfylld till ca 87 %. Soldaternas medelålder är ca 47 år. Det är något högre än i övriga Sverige. Den består av en stab och ledningspluton, en flyggrupp med tre flygplan samt tre kompanier. Två bevakningskompanier och ett insatskompani. I ett av kompanierna ingår en båtpluton med två

Stens matsignal tog alla för sig av den utsökta ärt-soppa och pannkakorna. Som vanligt var det Agne Ahrling och Bengt Jakobsson som stod för köksarbetet. Efter maten höll Gunnar Enekvist

fartyg. Huvuddelen av soldaterna i bevakningskompanierna är bevakningssoldater och har kontrakt på att tjänstgöra 4 dagar per år. Soldaterna i insatskompaniet har kontrakt på 8 dagar per år. Chefernas kontrakt är på 6 – 13 dagar. Personalen ersätts med 900 kr/dag. Har man förlorad arbetsinkomst får man motsvarande sjukpeng samt en dagersättning. Totalt 1500 – 1800 kr/dag. Vissa befattningar, t.ex. kompanichefer, har en befattningspeng per år. Bataljonen arbetar med fyra uppgifter; Bevaka, Skydda, Ytövervaka samt stöd till samhället. Mindre del har 6 timmars beredskap, huvuddelen har 24 timmars beredskap. Antalet objekt på Gotland som vid en spänd situation i vår omvärld skulle behöva bevakas är stort så det är omöjligt att klara alla. Det behövs en tydlig prioritering. Det personliga vapnet är i huvudsak Ak 4B med rödpunkts-

sikte. Den övriga personliga utrustningen är fullt modern och lik den som alla soldater i Sverige har. Den gemensamma vapenutrustningen är granatgevär, kulspruta m/58, prickskyttegevär 90 och pansarskott m/86. Fordonsutrustningen är ett mindre antal terrängbilar samt några bandvagn 206. Terrängbilarna kommer att ersättas av Mercedes typ sprint och Geländewagen. Utbildningen för personalens huvuddel genomföres i form av en årligen återkommande KFÖ om fyra dagar. Den största utmaningen är att rekrytera ny personal till bataljonen. Det kommer att genomföras en GMU (grundläggande militär utbildning) med 30 – 40 soldater årligen och strävan är att dessa skall vara gotlänningar som placeras i bataljonen. När frågorna var avklarade tackade Jan-Erik för en intressant redogörelse och Agne och Bengt fick ett stort tack för maten

**VID PENNAN
CRISTER PERSSON**

FOTO ELISABET HYNINEN

Ensam på en öde kaserngård...

Jag fick lägga ett filter över området från min tid på I 18 – P 18 för att kunna göra en återkoppling till den tiden, från 1949 och framåt. Inte mycket var sig likt vid mitt besök på Visborgsslätt (eller Visborg som området numera heter) en vacker vårdag 2010. Jag konstaterade att jag var ganska ensam kvar. De gamla yrkesofficerarna var borta. Anders Calissendorff, Sven Gäfvert, Karl Erik Ahnell, Ivar Ivås för att nämna några i den långa raden. Kasernerna,

de äldsta från 1905, över 100 år gamla, låg dock där de alltid legat och såg ut som de alltid gjort, men innehöll nu något helt annat. Och Kanslihuset hade försetts med en okänslig påbyggnad som effektivt dolde den vackra fasaden. Men huset skall naturligtvis heta som det alltid gjort, nämligen just Kanslihuset och inget annat. I Visby med sina många kultur- och fornminnen heter husen som de alltid hetat (även om funktionen genom åren ändrats) och vad man än hittar på

att kalla huset kommer det ändå alltid att få heta just Kanslihuset. Kaserngården hade bytt skepnad till parkeringsplats för bilar, säkert mycket praktiskt för de som har sin dagliga verksamhet förlagd till Visborg, men fullständigt otänkbart tidigare. Sex gånger om dagen korsade man denna grusplan på väg till eller från matsalen. Matsalen, som på senare tid fick fungera som museum. Inte ens denna funktion finns kvar, flyttad till Tingstäde. De fasta punkterna på regementet under min tid på Visborgs slätt var kasernerna III (Gute) och IV (Havde). Eftersom det var vardag vid mitt Visborgsbesök i maj och verksamhet pågick i nuvarande kommunens lokaler, gjorde jag ett besök hos kommunen en trappa upp i Gute. Där var det inte mycket som påminde om tidigare aktiviteter. Ombyggt till oigenkännlighet.

Framför Kanslihuset finns minnesstenen över regementets mångåriga verksamhet på platsen, från 1887 fram till 2005, och även minnesmärken över andra förband som verkat här

under längre eller kortare tid. En påminnelse och dokumentation för framtiden, här har militär verksamhet pågått under många år.

Regementsområdet har även haft en egen järnväg, den av Arméförvaltningen byggda Visby-Visborgsslätts järnväg som trafikerades mellan åren 1904 och 1940 med stationer vid Förvaltarbostaden och Visborgs slätt och med militärer i de högre befattningarna. Järnvägen byggdes ursprungligen för att underlätta transporterna till bygget av kasernerna vid Visborgsslätt men var även upplåten för persontrafik. Stationen Visborgs slätt med lokstall var belägen framför kasern II (Graip) i kanten av Donners hage. Banan blev senare utsträckt till Hallwards.

Det var med blandade känslor jag lämnade området, via soldatbaksbacken. Samma väg som jag använde när jag för första gången kom till I 18, i juni 1949, för över 60 år sedan.

Och därmed var cirkeln sluten.

Så här såg den ut, den ångvagn som användes för personbefordran mellan Visby och Visborgsslätt. Vagnen inköptes begagnad från en järnväg på fastlandet men byggdes om något inför trafiken på VVJ. Bland annat byggdes en plattform i varje vagnsände.

Samtliga tog sig upp för trapporna till Lindeberget. Personerna från vänster; Göran Persson, Evert Englund, Rolf Mellén, Mats Hjorth, Arne Karlsson, Ahrle Othberg (delvis skymd), Lars-Erik Thor, Sven Larsson, Hans Dahlström och Lars Boström. Till höger övningsledaren Lars-Göran Nyberg och GRKF sekreterare, Crister Persson. Man funderar på frågan som just är ställd: "Hur många kyrktorn kan ni se härifrån?"

Det smakar gott med förmiddagsfika efter det första målet på Lindeberget.

Ett av delmålen var Östergarns kyrka med gravstenen över de stupade på Albatross 2 juli 1915.

KFÖ!

KamratFöreningsÖvning

Torsdagen den 18 augusti genomförde GRKF årets KFÖ (KamratFöreningsÖvning). Funktionärerna syntes i stort vara identiska med GRKF styrelse. Upplägget var identiskt med förra året – en bussfärd mot okända mål enligt "På spåret"-konceptet, som lagts upp och som – med bravur – leddes av Lars-Göran "Nypan" Nyberg. Dagen avslutades med middag i Gotlands Försvarsmuseum.

Efter samling och indelning i kompanier vid målförrådet på vårt gamla P 18, avgick bussen med föraren Jan-Eric Frimodigs klockan 0900 söderut mot okänt mål. Andra ledtråden var "Vårt resmål ligger i en socken med samma namn som en av våra gamla regementschefer" Redan där hade nog många kläckt svaret som var Linde. Efter ankomst till Lindeberget var det samling på berget för

besvarandet av flera frågor. Bl.a. spelades en stridsledning från en bataljonsövning upp, varvid en fråga var: "Vilket nummer hade den bataljon som huserade i denna terräng" och "Vem är bataljonschefen vi hör på ljudbandet?" Att det var Gösta Hagnell var dock inte helt lätt för en del att få fram.

Efter förmiddagsfika kom ledtråden inför nästa mål som var Havdhem med besök i den f.d. stridsgruppens anläggning. Bussen gick därefter till restaurang Fransan i När som serverade en lunchbuffé. En av delfrågorna för att ta sig dit var "Mycket musik och många skratt, har sett dagens ljus på vårt resmål. Vart är vi på väg?" Nästa resmål blev Östergarns kyrka, där frågor ställdes om bl.a. minutläggaren Albatross. Där kom även frågor om hur många KSRR (KustSpaningsRadaR) som

Lars-Göran Nyberg ställer frågan om när fyrplatsen i När kom till (1872).

Lennart Lissheim, Lars Boström, Lars-Eric Thor, Anders Österberg, Arle Othberg och Crister Persson funderar kring frågorna vid fyrplatsen i När.

fanns på Gotland, samt om man kunde namnge minst två klintar i trakten.

Det sista uppehållet vad vid Norrlanda fornstuga, där även eftermiddagskaffet utspisades. "Nypan" hade gjort ett mycket bra upplägg, ledtrådar och frågor var väl genomtänkta, seriösa och intressanta, och gav inget utrymme för "slamkrypare".

Väl i Tingstäde skedde utvärdering och prisutdelning. Det sedvanliga vandringspriset, bandplattan till en stridsvagn 102, erövrades av 6. kompaniet som hade Lars Boström som chef. Klockan 1900 var det dags att sätta sig till bords, menyn var den sedvanliga, två sorters sill som förrätt och stekt fläsk med löksås som varmrätt. Efter midnatten höll fältpastorn Julius Mehler en kort betraktelse som avslutades med psalmen "O store Gud". Då ingen text var utdelad, så blev det ljudliga resultatet kient... Därefter var det fritt att bese museets olika utställningar. Bussen avgick kl 2200, och årets KFÖ, i vilken trettitalet deltagare ingick, var till ända.

KFÖ 2011

Crister Persson studerar ett fågelbo vid ingången till bergrummet i Havdhem. Luckan är normalt stängd, fåglarna har in- och utgång vid kabelgenomföringarna.

NILS-ÅKE STENSTRÖM

Segrande lag, 6. kompaniet. Från vänster Arle Othberg, Lars-Eric Thor, Lars Boström och Sven Larsson. Deltog, men ej med på bild, Erik Gabrielsson.

Stockholmskretsens årsmöte 2011

Stockholmskretsen avhöll sitt ordinarie årsmöte den 21 mars 2011 i Catering "Jasminens" lokaler, Dalagatan 27, Stockholm varvid ordföranden kunde hälsa 25 deltagare varmt välkomna. Han hälsade särskilt kvällens föredragshållare överstelöjtnant Jan Forsberg, Försvarshögskolan, tidigare chef för Livgardesgruppen, så även till Hedersledamöterna Gunnar Karlson och Kjell "Charlie" Hedman samt fd kretsordföranden Stig Skallak och till mottagarna av hedersutmärkelser. Framfördes inkomna hälsningar till årsmötet från Hodder Stjernswärd, Bo Kjellander, Mats Alståde och huvudföreningens ordförande Hans Håkansson. Parentation hölls för kretsens avlidne medlem Nils-Gunnar Lundgren samt för medlemmarna i huvudföreningen Curt Sjölin, Hilding Larsson och Allan Eskelund och även den nyliken avlidne Stefan Bergkvist, sekreteraren i Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund, SMKR. Under en tyst minut hedrades minnet av de avlidna varefter Bengt Belfrage framförde en tystnadssignal på signalhorn. Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar fick styrelsen ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret. Årsmötet godkände styrelsens proposition avseende ändring av kretsens stadgar § 4 "Styrelsen" och en följdändring i § 6 punkt 9 "Årsmöte". Beslutet innebär att antalet i styrelsen minskas till högst 8 personer, varvid begreppet "styrelsesuppleanter" utgår. Valberedningens ordförande Christer Svärd framlade valberedningens förslag. Det blev omval av samtliga funktionärer

förutom för Christer Svärd, som avböjt omval p.g.a. sin flyttning till Gotland under året. Det förelåg två vakantplatser i valberedningen, en för revisor och en för revisorsuppleant. Efterlystes frivilliga att ingå på någon av dessa funktioner.

Ordföranden lämnade en orientering om huvudföreningens års- och revisionsberättelse liksom huvudföreningens och kretsens kommande aktiviteter. Veterannålen överlämnades till Lars Nordgren och Christer Svärd och tilldelades även Mats Alståde, som tyvärr inte kunde närvara. SMKR förtjänsttecken i silver överlämnades till Knut Göthe och Bertil Malmström. Bertil erhöll även denna gång Ragnar Hansens vandringspris för bästa rekrytering under 2010. Efter årsmötet höll Jan Forsberg ett intressant anförande om en del ryska vapen och stridsfordon, om Rysslands militära organisation, förmåga och övningar i Östersjöns närområde. En god diskussion följde den givande föredragningen som fick avbrytas för kvällens supé. Den föregicks av en välkomstdrink, som undertecknad bjöd på med anledning av sin förestående högtidsdag. Strax före klockan 2000 kunde ordföranden välkomna alla till middagen. En god måltid avnjöts under en mycket trevlig och uppskattad kamratlig samvaro.

I anslutning till årsmötet företogs ett konstituerande styrelsemöte, varvid styrelsen och övriga funktionärer fick följande utseende: Ordförande Lars-Inge Hägle, vice ordförande Bertil Malmström, sekreterare Mari Lagerlund, kassör Bengt Belfrage, arkivarie/traditions-officer Robert von Knorring, ledamöter Kristofer Gegenwarth (vice sekreterare), Carl-Christer Hjorth och Knut Göthe. Revisor Rune Olsson och revisorsuppleant Per Nordenvall. Fanförare är Kristofer Gegenwarth, Mari Lagerlund, Robert von Knorring och Knut Göthe. Valberedningen utgörs av Stig Skallak. Till ordinarie ledamot i GRKF, huvudföreningens styrelse, valdes Lars-Inge Hägle och som suppleant Bertil Malmström.

LARS-INGE HÄGLE
ORDFÖRANDE

Mottagare av veterannål respektive SMKR-utmärkelse från vänster Knut Göthe, Lars Nordgren, Bertil Malmström och Christer Svärd.

FOTO: MARI LAGERLUND.

Kallelse till årsmöte 2012

Medlemmarna kallas härmed till årsmöte måndagen den 26 mars 2012 kl 1800 (samling från kl 1730) i Oscarshemmet, Rigagatan 3, 1 trappa ner, Stockholm.

Måltidsbuffén består av sill, potatis, kalla och varma rätter med tillbehör, sallad, smör, bröd, ost, kex, frukt/druvor, öl/vatten, 2 glas vin, kaffe och kaka. Priset är 200 kr per kuvert. Snaps och/eller avec betingar 20 kr styck.

Program

1730-1800	1900-1945
Samling. Baren är öppen.	Föredrag enligt senare
Betalning till kassören för middagen m m.	besked.
1800-1900	Kl 1945- cirka 2200
Årsmötesförhandlingar	Middagsbuffé med kamratlig samvaro.

Det är styrelsens förhoppning att så många som möjligt kommer till kretsens årsmöte. Därför är din närmaste anhörig eller vän också varmt välkommen liksom kamrater från Gotland och andra kamratföreningar. Din anmälan önskar vi få senast tisdagen den 20 mars 2012 till 08-7771346, 073-9935680 eller lars-i.hagle@telia.com

Varmt välkomna till årsmötet 2012!. Styrelsen

Lokala Kamratföreningars i Stockholm Samarbetskommitté, LKSS

Nästa sammanträde med LKSS hålls onsdagen den 18 januari 2012 kl 1130 (börjar med gemensam lunch och därefter sammanträde kl 1230-1330 på Militärsällskapet, Valhallavägen 104, 3 tr, Stockholm). Program för ingående föreningar i LKSS under första halvåret 2012 kommer då att meddelas för en gemensam sammanställning. Denna sammanställning och uppgifter på föreningarnas kontaktpersoner kommer att utsändas till medlemmarna under februari 2012. Stockholmskretsen deltar i firandet av Nationaldagen den 6 juni Traditionenligt medverkar kretsen i fanmarschen från Kungsträdgården klockan 1730 till Skansen där festligheterna börjar klockan 1900. Kom gärna och se marschen och firandet på Skansen.

Mannen i profil som gör honnör är norska förbundets president brigadier Arne Broberg. Bakom honom ser man en del av den danska kontringenten uppställd.

Nordiskt möte i Norge

Det 33:e Nordiska Militära Kamratföreningsmötet genomfördes den 16-19 juni 2011 i Oslo och Sessvollmoen. Mötet samlade drygt 200 deltagare från Norge, Danmark, Finland och Sverige. Varje land fick representeras av högst 60 deltagare. Från Sverige deltog 37 personer varför vår kvot inte blev helt uppfyllt. Stockholmskretsen representerades av dess ordförande Lars-Inge Hägle och kassör Bengt Belfrage. För deltagarna från Stockholms- och Mälardalsområdet hade SMKR ordnat med två minibusar, som fördes av Steve Gunnarsson och Jan-Olof

Johansson, båda tillhörande kamratföreningen Lapplands Jägare i Mälardalen. Resan startade på morgonen den 15 juni och det tog hela dagen att komma fram till regementet i Sessvollmoen, där vi blev väl mottagna och anvisade platser i kasernförläggning. Regementet utgör det norska Försvarets kompetenscenter för Logistik och operativa underhåll (FKL) med lednings- och utbildningsfunktioner för sjukvård, transporter, militärpolis, hundförare, ammunition, ABC, underhåll av internationella operationer, information- och underrättelser mm. En magnifik öppningsceremoni

äggde rum den 16 juni kl 1200 i Sessvollmoen med musik av Hans Majestät Kongens Gardes Musikkorps, tal och flagghissning. Därefter blev det en busstransport till Minneslunden vid Akershus fästning i Oslo där kransnedläggning och fältandakt skedde till musik av Marinens musikkår. Så följde en nationsvis parad genom Oslo från Akershus till Oslo rådhus efter marschmusik i täten av HM Kongens Gardes Musikkorps. Det var en uppskattad högtidsstund för oss alla att få marschera på Oslos gator och också på Karl Johan efter en utmärkt musikkår. Många Oslobor uppmärksammade oss med glada hejarop och fotoblixtar från omliggande trottoarer, torg, restauranger och butiker. Oslo kommun höll en mottagning för oss med tal och förtäring samt en guidad visning av det fina rådhuset. Fredagen den 17 juni ägnades åt information om norska försvaret och kompetenscentret i Sessvollmoen, materielutställningar, demonstrationer samt besök vid flygmuseet i Gardemoen och i Trandumskogen. I Trandumskogen finns betongglämningar av de stridsvagnsskjutbanor som tyskarna använde under andra världskriget. Där finns även nummerade gravar för de motståndsmän, som i denna skog blev avrättade av tyskarna. Kransnedläggning

företogs vid minnesstenen till minne av de totalt 194 avrättade. Den 18 juni ägnades åt studiebesök i Holmenkollen och Vigelandsparken i Oslo. Lunchen intogs i fanhallen i Akershus fästning. Under eftermiddagen fick vi möjlighet att använda några timmar för egen del. Halva styrkan åkte hem till förläggningen och halva delen stannade kvar i Oslo. För undertecknad blev det ett passade besök i det nybyggda operahuset. Tyvärr var de guidade turerna slut för dagen så det blev att beskåda entrén och den säregna byggnaden utvändigt. En promenad på husets tak blev till ett fint minne och en strålande utsikt över stadens centrala delar och hamnområdet. Under lördagskvällen genomfördes den sedvanliga högtidliga avslutningsfesten med god mat och dryck samt tal och utdelning av utmärkelser. Under middagen underhölls vi med musik och sång. Efter söndagsfrukosten företogs hemresan. Ett välanpassat och uppskattat nordiskt möte var åter till ända. Det trevliga programmet och den fina kamratliga samvaron med kollegor gav goda minnen för livet. Nästa nordiska militära kamratföreningsmöte sker i Finland år 2013.

Svenska kontingenten uppställd för kransnedläggning och fältandakt vid Minneslunden vid Akershus fästning. Kontingentens front är från vänster i bild Sveriges fanförare C Amf I överste Ola Troedsson, representanterna från Stockholmskretsen av GRKF ordförande Lars-Inge Hägle och kassör Bengt Belfrage, I.vice ordf SMKR överstelöjtnant Steve Gunnarsson samt kontingentschef och ordf SMKR överste Christer Olofsson.

TEXT LARS-INGE HÄGLE
FOTO JAN-OLOF JOHANSSON

A 7 -kamrater

2011 -ett jubileumsår

GOTLANDS ARTILLERI 1711 -2000
A 7 verkade på Visborgsslätt 1986 – 2000

Detta är texten på den minnessten som restes på Visborgsslätt den 30 juni år 2000.

- År 1711 kom dåvarande löjtnanten Axel Hägg med artilleriet till Gotland.
- År 1811 bildades Gotlands Nationalbeväring och där fick artilleriet en framträdande roll.
- 1886 upprättades en artillerikår (A 4) på ön.
- 1886 togs hamnkasernen i bruk av artillerister.
- 1986 flytt från Korsbetningen till Visborgsslätt.

Jo, det har varit ett jubileumsår av stora mått och vi kan konstatera att det funnits artilleri på Gotland 1711, 1811 och 1911 men år 2011 är det inte längre nåt muller från eldgivande artilleri. Frågan man ställer sig är om artilleriet lämnat Gotland för gott eller vad som kommer att hända i en framtid.

Nu är det bodensarna som kämpar för att hålla den svenska artillerifanan högt men framtiden för det svenska artilleriet kan man verkligen fundera över.

2012 -ett jubileumsår

Nästa år är det dags för vår kamratförening att jubilera.

Kamratföreningen bildades år 1937 och uppnår nu den aktningvärda åldern av 75 år.

Förhoppningen är ju att vi skall leva vidare åtminstone 25 år till för att få uppleva 100-årsdagen men det får framtiden utvisa.

Vi tänker fira våra 75 år och avser att arrangera en jubileumsfirande mitt i sommaren med många trevliga minnesupplevelser och med många kamrater på plats.

Vi avser för övrigt att alla våra arrangemang under året kommer att ha en jubileumskaraktär där vi alla tillsammans skall minnas tillbaka. Förhoppningen är att vi skall bli ännu fler som hörsammar kallelse till alla träffar som vi bjuder in till under året. Allt kommer att subventioneras på ett bättre sätt än tidigare.

Utöver alla dessa jubileer så har året som gått varit ett år med välbesökta träffar, många minnen och mycket god kamratskap. Det är glädjande att kamratskapen och känslan för vårt kära A 7 finns kvar och att behovet att träffas fortfarande är stort.

A 7 smäller högt!

Till sist vill jag önska alla en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År!!

ANDERS NILSSON

A 7 Kamratförening planerar att fira

75-årsjubileum

20 – 21 juli 2012

Kamratföreningen bildades i augusti 1937 och det vill vi fira med en jubileumsträff mitt i sommaren 2012. Jubileet skall innehålla mycket av skrönor, historiska berättelser och kamratlighet.

PRELIMINÄRT PROGRAM:

FREDAG 20 JULI

12.00 SAMLING OCH GEMENSAM LUNCH
BESÖK OCH GUIDNING PÅ TOFTA SKJUTFÄLT
RUNDVANDRING OCH BESÖK
PÅ A 7:S ETABLISSEMANG I VISBY
18.00 JUBILEUMSMIDDAG

LÖRDAG 21 JULI

Frukost
BESÖK PÅ GOTLANDS FÖRSVARSMUSEUM I TINGSTÄDE

Detta arrangemang kommer att stödjas kraftfullt ekonomiskt av föreningen.

Intressanmälan JUBILEUMSTRÄFF

Alla medlemmar med respektive är hjärtligt välkomna. Vi hoppas på många deltagare under dessa två dagar och vi vill ha in en preliminär anmälan senast 1 mars.

Sänd uppgift om namn om antal personer till: Gunnar Trennestam, Styrningsgatan 361, 621 50 Visby eller e-post a7kamratforening@telia.com.

Därefter beslutar vi om arrangemanget och en slutlig inbjudan sänds ut.

Den preliminära anmälan är därför viktigt att alla tar på allvar!

Styrelse

Ordförande	Anders Nilsson
Sekreterare	Gunnar Trennestam
Kassör	Stefan Ekman
Ledamöter	Göte Nilsson, Leif Svensson, Nils-Folke Eriksson och Göran Karlsson
Suppleanter	Max Magnusson och Björn Wizén

Ny förbättrad hemsida

logga in på www.a7kamratforening.se

prel. Verksamhet 2012

- 15 mars 17.30 Samling vid Maringården på Hällarna.
18.00 Jubileumsårsmöte.
19.00 Subventionerad Jubileumsärtmiddag.
Anmälan till sekreteraren senast 5 mars!
- 26 april Jubileumsmöte i Stockholm.
Föreningen subventionerar!
Preliminärt; samling vid Livgardet 17.00.
Föredrag om SWEDINT och regementet.
Lite förtäring och eftersittning på mässen.
Övernattning kan ordnas.
- 20-21 juli Jubileumsdagar A 7 Kamratförening 75 år
fredag: Guidad nostalgitripp på Tofta skjutfält, besök på
Korsbetningen och Visborgs slätt och jubileumsmiddag
lördag: Besök på Forsvarsmuseet i Tingstäde
Föreningen subventionerar!
Preliminär anmälan till sekreteraren senast 1 mars
Slutlig inbjudan skickas därefter ut
om vi blir tillräckligt många.
- 20 sept 12.00 Ärtlunch i Hwitstjärna. Subventionerad.
Anmälan till sekreteraren senast 17 september!
- 31 okt Deadline för artiklar till vår kamrattidning.
- 1 dec Jubileumsfirande av Sancta Barbara.
Föreningen subventionerar!
Särskild inbjudan skickas ut till alla medlemmar!
- 6 dec Julbön i Domkyrkan (tid e.s.o.).
- Mitten av december utgivning av 2012 års jubileumstidning
- Övrigt Fortsatt uppbyggnad av museet i Tingstäde.

**A 7 Kamratförenings
STORA TACK**
till alla 78 personer som ställt
upp som tidningssponsorer.
Listan gäller per 29 september
2011.

Sverker	Adolfsson	Jan	Löwenborg
Svenne	Alfström	Max	Magnusson
Gun-Britt	Alfström	Isak	Malm
Sune	Andersson	Alf	Möllerström
Mats	Annerstedt	Anders	Nikker
Inge	Ask	Nils	Nilsson
Olle	Bjurström	Tomas	Nilsson
Gunilla	Bjurström	Ingemar	Nilsson
Leif	Carlsson	Per-Arne	Nilsson
Björn	Carlsson	Åke	Nordenhall
Carl	Carlsson	Åke	Nordgren
Björn	Corlin	Alert	Norrby
Leif	Dehnberg	Ralf	Olofsson
N-F	Ericsson	Lennart	Ottfalk
Mats	Eriksson	Kjell	Pettersson
Christian	Eriksson	Agneta	Pettersson
Anders	Fogelberg	Calle	Pott
Kickan	Fridman	Sune	Ronqvist
Per	Frödell	Dan	Ronström
Ove	Gardelius	Stig	Sandelin
Harald	Gustafsson	Ove	Silvén
Evert	Hägg	Östen	Sjöblom
Andreas	Häglund	Rune	Skarström
Jan	Höglund	Per-Henrik	Sorby
Evert	Jacobsson	Bo-Gustaf	Sorby
Göte	Jangesäter	Christer	Starkenber
Max	Johansson	Rolf	Stengård
Jan	Johansson	Nils	Strehlnert
Anders	Jolby	Jan-Olof	Strid
Per-Inge	Karlsson	Sigvard	Svensson
Ulf	Karlsson	Mattias	Thomsson
Göran	Karlsson (Vv)	Tom	Tibbling
Göran	Karlsson (Vy)	Sven	Törner
Elisabeth	Kimell	Hans	Waldenström
Bengt	Klingvall	Gunnar	Walhagen
Tord	Lickander	Håkan	Wass
Ulf	Liljeborg	Anders	Wikare
Kalle	Lindström	Sune	Wirbing
Mats	Lindvall	Bertil	Öster

Medlemmar och årsavgift

A 7 Kamratförening hade den 28 september 196 medlemmar varav 114 bor på Gotland och 82 bor på fastlandet. Medlemsavgiften skall enligt stadgarna betalas innan mars månads utgång. 23 stycken har inte betalat in årsavgiften 100 kr för 2011 och vi hoppas nu på att de medskickade inbetalningskorterna kommer att användas för att betala årsavgiften för 2012. Om man nu glömmer eller slarvar bort sin inbetalningsblankett så går det alltid bra att sätta in sin årsavgift på föreningens plusgiro 18 98 82-4. Kom ihåg att meddela ditt namn vid inbetalningen! Inga betalningspåminnelser kommer att skickas ut p.g.a. kostnadsskäl.

Om du vill vara med och sponsra vår tidning så använder du dig av samma plusgirokonto för att sätta in valfritt belopp. Alla bidrag mottas med största tacksamhet – både stora och små! Glöm inte meddela vem som satt in pengarna och att det är till "Tidningsfonden". Sponsorererna av denna tidning presenteras på särskild plats i tidningen samt på vår hemsida.

Så var det att växa upp inne på A 7:s kaserner.

“För sasan ni glömde käpparna” (För satan ni glömde gevären). Så kunde en liten flicka på 3-4 år uttrycka sig när det var gevärsexersis på kaserngården.

Vi flyttade till A7 1943 tror jag. Det var attraktivt att få en lägenhet i kasernen har mamma berättat, de fick stå i kö och vänta. Från början bodde vi högst upp i östra gaveln och jag hade ett litet rum med fönster som en halvcirkel. Där satt jag och tittade ut över kaserngården och det var då jag sa de bevingade orden i rubriken. Det har jag fått höra många gånger. När familjen utökades med två flickor till flyttade vi till lägenheten längst ner i västra flygeln. Den hade två stora rum och kök samt en liten toalett. I köket var det gasspis, gasen laddas med 25-öringar. Hyran var 50 kronor/mån.

Pappa Erik var sergeant under kriget och tjänade omkring 400:-/mån, då var hyran avdragen men skatten betalade han in oregelbundet under året. Mamma fick 160:/mån till hushållet enl bevarade kassaböcker. 1952 hade pappas lön ökat till 1000:-/mån, då var skatten 250:-/mån och hyran 70:-.

Min yngsta syster Lena är född inne på A7. Pappa fick motvilligt cykla med efterbörd och moderkaka till kolonitradgården där han grävde ner det. Mamma ville inte åka ifrån syster Inga-Maj som endast var 1 år, därför valde hon att föda hemma.

Det fanns kolonilotter utanför staketet österut troligen en för varje lägenhet. Vi hade nyckel till en liten grind. Vår pappa var väldigt intresserad av sina odlingar och tillbringade mycket tid där. En lott hade gräsmatta med fina trädgårdsmöbler gjorda av kraftiga grenar.

Männen var militärer, jag tror alla var underofficerare.

Totalt var det 5 lägenheter i varje gavel, 4 var lika stora och 1 något mindre. Där bodde familjerna Ahlin, Frögren, Hillne, Kronblad, Widerström, Nyström m fl. De flesta hade flera barn och som jag minns mest flickor. Det var bara en familj där mannen var civilanställd, han var maskinist eller eldare och bodde längst upp i västra gaveln. Jag tror de hette Sandelin och de hade inga barn. I en villa på väg mot sjukan bodde Erik och Thyra Lundgren med två barn.. Till vänster om vaktan låg badhuset, där fick vi barn och mammor gå och bada varje fredag. Där fanns även en liten bassäng, där vi kunde lärs oss simma. I borten ändan av huset var det tvättstugan som fruarna fick använda. I korsbetningen utanför grinden tränade vi skidåkning. När vi skulle gå till skolan behövde vi inte passera vaktan utan vi hade nyckel till en liten grind närmare Solbergaskolan. Annars var det passage genom

vaktan och jag kommer särskilt ihåg en gång när det var övning och alla som passerade skulle visiteras. Just den dagen flyttade vi in från sommarstugan med cykel och vakterna gick igenom alla väskor med mat, kakburkar, sängkläder mm. Ingen av familjerna hade bil utan det var cykel som gällde

Det var ransoneringskort på mycket under kriget och vi fick gå till ett förråd och kvittera ut mat. Även på sprit var det ransoneringskort, vår pappa lånade ut sin ranson till en vaktchef och som tack för det fick han en tavla i trä som han hade täljt. Den är väldigt fin och föreställer norra ringmuren, den pryder nu mitt rum. En av vaktcheferna kallade vi för Svarten.

I ridhuset satt vi ofta på läktaren och tittade på hästarna. Det fanns ju också ett gymnastikhus där vi tittade på fäktning. Fruarna hade väldigt trevligt tillsammans berättar vår mamma. Männen var ju ofta borta under

Härsitter vi på kanonen;. Den lilla flickan som sitter först är min syster Inga-Maj Nyström sen tror jag det är Dagmar Widerström och sist sitter jag Inger Nyström. Tyvärr minns jag inte namnet på flickan som sitter på hjulet. Fotot är från 1949.

kriget och senare för att utbilda sig. Vår mamma berättar att hon mest tyckte pappa var på fastlandet och utbildade sig först i Uppsala på AUS och senare i Stockholm. Vi barn hade vår "leka" en stor plan framför varje gavel, där fanns det 6 bersåer i varje, troligen tänkt en för varje familj och i mitten en stor sandlåda. Vi flickor lekte ofta "bylte", vi tog en filt och la i våra dockor och leksaker i den. Men vi kunde också leka på kanonerna, en stor och en mindre fanns utanför varje gavel. Det fanns också ett stort pilträäd på varje gräsmattan som vi gärna lekte inne i. När jag blev lite äldre fick jag följa med pappa och dricka pilsner på mässen. Beväringarna hade logoment på varje våning, men det var en låst dörr till deras korridor. Våra söta kusiner var barnvakt ibland och då kunde det hända att vi lyckades låsa upp dörren och de kunde gå in och träffa bassarna. Det var nog väldigt förbjudet men också oförargligt. Det var en spännande tillvaro för barn att växa upp inne på ett regemente och jag tror inte vi tagit någon skada av det. Tvärtom har jag varit lotta och jobbat som civilanställd på T3 och KA5. Jag har även en son som varit stamanställd i många år.

Det är drygt 55 år sedan flyttlasset gick från A 7. Vi flickor var då 7, 8 och 13 år. Pappa Erik hade fått arbete på T 3 i Sollefteå som förvaltare efter flera års studier i Stockholm. En stormig januarikväll tog vi båten för färd mot vårt nya hem och liv. Vi blev väldigt väl mottagna i Sollefteå och pappa fick sin efterlängtnad son ett år senare. I Sollefteå valde familje att bo "utanför grindarna" trots att det fanns tjänstebostäder även där. Tyvärr dog vår pappa alltför tidigt, endast 55 år gammal. Vår pappa Erik Nyström (1912-1967) kom från Kassel i Hangvar. Enligt "Inskrivningsbok för hären" blev pappa inskriven den 23/2 1932, han hade till dess varit jordbruksarbetare. Han tillhörde vid inskrivningen Källunge församling. När vi flyttade var han styckjunkare. Tyvärr vet vi inte så mycket om hans arbete som militär. Han trivdes väldigt bra tror vi, han ser så glad ut på de foton som finns. Han var en duktig idrottsman och bridge-spelare, det vittnar alla pokaler och medaljer om.

DÖTTRARNA NYSTRÖM GENOM INGER SKOOG (FÖDD NYSTRÖM)

Mammor och barn 1944. Namnen jag minns är; sittande pojken till höger är Lars-Erik Lundgren, bakom honom står jag själv. Nästa rad är andra flickan från vänster Birgitta Ahlin och tredje Ann-Marie Lundgren. Av damerna är tredje från vänster fru Ahlin med sonen Jan-Erik i famnen och femte damen är Thyra Lundgren.

1946 bredvid kanonen;. Pojkarna tror jag är Per-Åke Kronblad och Söderström. Flickorna kan jag bara andra från vänster är jag själv och fjärde från vänster är Birgitta Ahlin, sjuätte från vänster som håller i barnvagnen är Ann-Marie Lundgren. I barnvagnen ligger min syster Inga-Maj.

Sancta Barbara -värd att fira.

Björn Strömberg kämpar frenetiskt med "rövboll".

Årets firande av Sancta Barbara och Motrimer genomfördes lördag 3 december. Såsom seden bjuder, så har det tävlat om Mortimer Sederholms vandringspris. Det var som vanligt numera anpassat så att vi ska kunna klara detta även på "äldre" dar. Grenarna var: Teoriprovet taget från dagens SoldU vilket tydligen präglas av utrikesfrågor. Nästa var avståndsbestämning. En bana som bestod av 7 konor skulle bestämmas längd på enligt en skiss. Därefter kom ett teknikprov. Av en hög skruvar och muttrar gällde att på tid para ihop 10 enheter. Här var Anders Farinder helt outstanding. Årets vapentjänst bestod av att skjuta med en M16 kopia. Små plastkuler var avsedda att träffa plastmuggar på olika avstånd och således

olika poänggivande. Naturligtvis så var siktet inte rätt inställt för en del...Förhoppningarna grusades ytterligare vid nästa gren då det gällde att fylla plastpåsar med grus. Ett antal förutbestämda vikter skulle prickas in och här var det tungt kan man säga. Sista grenen var s k rövboll. Med en trækloss hängande i ett snöre från byxlinningen skulle en tennisboll flyttas mellan två konor. Segrade gjorde Ulf "Småland" Karlsson och tvåa blev Thomas Sundström och 3:e platsen togs av Anders Farinder. Jag hade en färdig resultatlista med tre favoriter men ingen av dom blev aktuella. Antal deltagare var bara tolv. Senare om aftonen så var det som vanligt kalas i Tingstäde. Det inleddes med salut

till S:ta Barbaras ära och i anslutning till det så dracks det INTE glögg. Vid maten så höll ordförande tal om bl a firandet i Boden kvällen innan. Han och Göte Nilsson hade haft förmånen att, där också, få delta i ett framtidsseminarie om artilleri. Dagens artilleri består tydligen av ett så litet antal pjäser så siffran är förmodligen hemlig och kan inte anges här. 250 personer var med på kalaset. I Tingstäde satt vi 23 väl så tappra själar. Hälsningar från Bodensare framfördes och vid senare tal så framfördes hälsningar även från andra kamrater som ej kunnat komma denna afton. Innan vickning och hemfärd så var det tid för många att prata minnen. Det blev lite segt tyckte Sylve Nilsson och drog på med Marlickus Vendla i racerfart.

TEXT OCH FOTO MATS RUNANDER

Ulf Karlsson, vinnare av Mortimer Sederholms vandringspris, fick inviga den nya vinnartraditionen. Att tömma pokalen.

Glada miner runt middagsbordet; fr v. Ulf Karlsson, Björn Wízén, Sinikka Nilsson (nacke), Calle Malmberg, Göte Nilsson, Elisabeth Kimell, Åke Dansell, (skymd bakom handen), Olle Håkansson, Kjell Jonsson och stående Anders Nilsson.

Vad hände sen?

När jag tillträdde som chef för A 7 första maj 1990 visste jag att jag skulle få två år som regementschef, sedan väntade något nytt, troligen på Forsvarsdepartementet.

A 7 var ett bra förband och inte för stort så jag kunde följa övningarna, lära känna personalen och besöka en mängd sevärdheter som bl.a. alla gamla kyrkor. Jag trivdes. När statssekreteraren (Jan Nygren) ringde till min bostad i Visby en helg i slutet av maj 1991 och sa att han ville jag skulle komma tillbaka till Forsvarsdepartementet den första september så skruvade jag på mig, lät väl inte så positiv, men hustrun som var på besök blev glad. Slut på pendlandet!

Efter diverse turer hamnade jag som departementsråd och chef för organisationsenheten som ansvarade för beredskap m m för både krigs- och grundorganisationen och en del andra uppgifter, bl.a. Forsvarets Radioanstalt. Ett intressant jobb, men många kvällar och

I jaktlaget 2006 i trakterna av Örnsköldsvik och Härnösand

helger såg inte hustrun skymten av mig då regeringsskifte med omorganisation av departementet och ett nytt försvarsbeslut som följt tog mycket tid. Jag var nu ställföreträdande chef för Militära Enheten (Mil) med ca 25 underställda. På grund av det politiska läget med ett nytt parti som vågmästare fick mycket tid ägnas åt s.k. kohandel, vilket var mer regionalpolitik än försvarspolitik.

Under min sista tid på Gotland hade jag märkt att mitt högerben inte ville göra som jag ville. Jag fick ont och trodde det var

staben för att bli överste av 1:a graden och chef strategiavdelningen. Forsvarsministern svarade med att utnämna mig till graden och senare till chef Militära Enheten.

Vid denna tidpunkt började det internationella samarbetet växa enormt, jag blev ordförande i en rad olika styrgrupper t ex materiel-frågor med Polen och Tyskland, värnpliktsfrågor med alla nordiska länder. Deltog i statsråds- och statsekreterarbörök i dom flesta europeiska länder.

September 1994 dags för nytt regeringsskifte, nytt försvarsbeslut... ÖB planering för mig innebar att åka upp som stabschef i Boden under 1995, min ställföreträdare på Mil (Folke Rehnström, känd artillerist) fick åka istället då min MS nu gjort sig påmind och jag inte ville halta eller snubbla i uniform. Folk trodde felaktigt att man kunde vara berusad! Att gå med käpp blev lösningen.

Första januari 1996 blev jag i stället generaldirektör och chef för Flygtekniska Försöksanstalten (FFA). Jag hade tidigare (1983-86) varit ansvarig för FFA i Forsvarsdepartementet, så viss kunskap fanns om att forskare är ett släkte för sig. FFA var till huvuddelen intäktsfinansierat och efterfrågan på vindtunnelförsök, hållfasthetsberäkningar och datasimuleringsmodeller var i ökande. Vi gjorde bl. a vindtunnelförsök med norsk kustrobot, amerikansk räddningsfarkost till rymdfärjan och nästa europeiska flygplansrobot Meteor. På hållfasthetssidan gjordes beräkningar av sprickbildningar i amerikanska atomubåtar och prövades olika sammansättningar av metall till oceangående oljetankers mm. När vi sedan i en gammal lokal för en vindtunnel fick bygga och ansvara för flygvapnets luftsimuleringscentral, där man kunde flyga JAS eller MIG 35 med robotar och öva taktik och luftstrid gick FFA med så mycket vinst att vi levererade pengar till statskassan!

Detta undgick inte försvarsdepartementet som gärna såg att FFA utåtriktade finansiering även borde has av FOA. För att göra en lång historia kort lades politiskt förslag om att slå ihop FFA och FOA. Det blev slutet för många forskare. Av 180 forskare slutade t ex samtliga 25 som höll på med datasimulering (gjorde samma jobb men för ett civilt företag, det blev inte billigare för staten!)

Min MS hade under tiden förvärrats, jag var nu 50% sjukskriven. Så när jag skrivit FFA sista årsredovisning tackade jag för mig och accepterade läkarens 100% sjukskrivning och gick första november 2001 i förtidspension.

Lever nu med hustru på landet utanför Flen och bara har det – efter omständigheterna- bara bra.

HANS DELLNER

DET STORA KRAFT PROVET

År 1994 startades, bl a på initiativ av dåvarande arméchefen Åke Sagrén, tävlingen "Armémästerskap i patrullfält-tävlan". Tävlingen var obligatorisk för arméns förband och syftet var att fostra oss officerare i fältnära grenar så att en allmän uppryckning av vår fältförmåga erhöles. Tävlingen skulle bestå av allehanda stridsituationer, hårda fysiska prov och en riktig kraftmätning förband och officerare emellan.

Varje förband skulle delta med ett lag. Laget bestod av 4 officerare varav en skulle vara minst 35 år gammal. Tävlingen inleddes med ett dagmoment om 4 slingor på ca 3 km vardera. Utrustningen som bars var "liten fältutrustning" med vapen, hjälm och stridspackning ca 10 kg. Efter "dagmomenten" följde middag och vila ca 2 tim. Nattmomentet startade i höstmörkret med endast kungens lilla ficklampa som lyshjälp enligt jaktstartsmetod. Alla riktigt duktiga förband i armén såg denna seger som det finaste man kunde vinna vid denna tidpunkt. Jag kom till A 7 1995 och hade förstått att det fysiska intresset vid förbandet var hyggligt i jämförelse med vad jag upplevt på Stockholmsförbanden tidigare. Det visade sig att A 7 var ett himmelrike för oss fältidrottsintresserade officerare. Där fanns i stort sett allt. En gemensam väl fungerande idrottsavdelning, ordning och reda, en regementsledning som på fredagsförmiddagarna genomförde veckans joggingtur med regementschefen i spetsen. Ja, jag uppfattade att jag kommit till "himmelriket". Vilket gäng! Regementet hade återkommande tävlingar och träningar regelbun-

det och varje månad under året inträffade något. Det var "lysgranater", milprov, fältskjutningar, orienteringstävlingar ja allt vid sidan av den skarpa fina artilleritjänsten.

Hösten 1996 åkte under ledning av regementschefen Olle Bjurstöm och idrottsofficeren Tomas Sundstöm laget som bestod av dåvarande löjtnant Per Mattsson, fänrik Mattias Thomsson, fänrik Gunnar Andersson och överstelöjtnant Carl-Arne Malmberg till nuvarande Ledningsregementet i Enköping för att representera A 7 i AM-Patrull. Vi var laddade till tusen och hade satt upp som mål att bli bästa gotlandsförband. P 18 hade ett bra lag med bl a Magnus Gardefors (sedermera mil landslagslöpare i orientering) men de skulle bara få stryk, så var målet.

Tävlingen startades vid 8-tiden på morgonen med en slinga om pansarskottsskytte och handgranatskastning. Efter en kort paus bar det ut på andra slingan. Efter ca en km startade avståndsmätningen. Vi var vana att stega och fastslog det genomsnittliga resultatet (jag tror vi vann detta moment). Efter ytterligare 1 km marsch stog vi vid hinderbana. Vi hade tränat så vi formligen slängde varandra över vargropar och irländska bord. Även detta moment gick bra. Kort lunch och ut på 3-e slingan för precisionsskjutning med Ak 5. Figurer dök upp på olika avstånd som skulle bedömas. Nya genomsnittsbereäkningar och gemensamt fastställande av avstånden (även denna slinga gick fint). Kort paus då vi såg över våra fötter och sedan ut på sista slingan. På en stor parkeringsplan stod två lastbilar parkerade

Kanonbra, A7 – tvåa i armémästerskapet

I den absolut största officiella tävling, som är största armémästerskapet i patrullfält, kom det gotlandska laget från A 7 på en andra plats. Detta i kördisciplinen med 40 lag från andra förband, däribland MEKB 30, som fick sitta på tredjeplatsen, i och för sig betydande det också.

Överstelöjtnant Carl-Arne Malmberg, löjtnant Per Mattsson, fänrik Gunnar Andersson och fänrik Mattias Thomsson blev de största vinnarna, som vann tävlingen av Tjerner. Sedermera, på ett av de bästa tillfällen som presenterades, blev de också vinnare i 2:3 disciplin. Även sådana i denna serie genomförs på 30-års, sedan var det en lång sträcka till för oss, så blev det också en stor vinst för oss. A 7 har aldrig tidigare varit så bra i patrull, som det har varit på 30-års, MEKB 30 kom från för att de

överstegen i vinst och vinst i 1:1. Udden A 7, Olle Bjurstöm, ledde laget från första till tredje plats och blev den största vinnaren i 1:1. Vinst i 1:1 och 2:3 disciplin i A 7-jaget.

Fält utrustning

Tävlingen startade vid 8-tiden på morgonen och var ett stort och stort, så blev det också en stor vinst för oss. A 7 har aldrig tidigare varit så bra i patrull, som det har varit på 30-års, MEKB 30 kom från för att de

överstegen i vinst och vinst i 1:1. Udden A 7, Olle Bjurstöm, ledde laget från första till tredje plats och blev den största vinnaren i 1:1. Vinst i 1:1 och 2:3 disciplin i A 7-jaget.

Ur Gotlands Allehanda 1996

med ca 50 m mellanrum. Den ena bilen var fullastad med ett hundratal rullar "1000-DL". Uppgiften var att lasta om på tid. Oj vad vi slet i ca 10 min innan hela lasten var på plats. Iväg igen och så tror jag vi fick avsluta med punktorientering och därefter målgång på dagsmomenten. Nu var det middag, spännande hur det gått och en välbehövlig vila i ett par timmar. Resultaten fick ledarna ta hand om, vi åt, duschade och kröp till kojs. Efter någon timme väcktes vi av "Sunkan". Bra grabbar vi ligger 4 eller 5-a (jag minns inte så väl). Vi förstod att vi hade gjort riktigt bra ifrån oss och framför allt ledde vi över P 18. Livgardet hade redan tvingats bryta då deras "gubbe" sedermera generalen Christensen brutit benet i vargropen. Vilken kamp! Sunkan coachade oss, vi tejpade fötterna ordentligt, uniform och packning på för nu var det dags för jaktstart och ca 20 km språngmarsch (fågelvägen) i nattsvarta Enköpingsskogarna. Momentet startade med snabbmarsch ca 7 km på väg. Efter ca 6 km låg K 4 i diket med en illamående lagmedlem, nu var det tufft och vi började så smått förstå att vi hade tåtkänning. Orientering var ju vår starkaste gren. Efter en i huvudsak prickfri orientering kom jag och Mattias i mål vid värmestugan. Där stod bara en massa publik. Minst tio överstar helt knäpptysta. De fick under inga omständigheter säga något om vår placering. Två minuter senare såg jag lysen i skogen uppe vid sista kontrollen. Det var Perra och Gunnar som kom spingande. Eftersom vi inte såg några andra lag trodde vi att täten redan passerat (så var inte fallet utan vi var i ledning).

Vi beslutade oss för att ta exakt 5 minuters paus i värmestugan och plåstra om våra fötter så att vi kunde ösa på till målet. Detta beslut skulle senare visa sig ödestiger. 5 minuter senare gav vi oss iväg på den 2,5 km långa snabbmarschen utmed S 1 terrängspår med Perra i täten. Lätt jogg men ack så trötta vi var. Det gick fint genom skogen och i höjd med skjutbanorna såg vi fältet och den stora ledningshallen i änden med målet. Det var dock inte målet som fångade vår blick utan 4 små ljus på fältet ca 400 m framför oss som rörde sig långsamt. Attans det var någon före men vi närmade oss. Två minuter senare sprang vi in i den upplysta hallen under applåder som andra lag. Mitt gamla hemförband Ing 2 med min barnoms kamrat Göran Carnander i täten låg på golvet och jublade över segern på knappa minuten. Göran hade samlat sin patrull i skogen utanför värmestugan då han sett oss vara först. De chansade utan paus och drog direkt mot målet. Med laget hade Ing 2-arna en av IKHP elitlöpare i orientering som var helt dödsst. De fick avlasta hela hans packning och fördela bland de övriga och drog honom formligen i mål. Tänk om snabbmarschen varit ytterligare 1 km. Nåväl, vi gladdes åt vår silverplats för efter oss kom ingenting och sedan kom så småningom de andra med bl a P 18 på åttonde plats tror jag, så vi nådde med råge vårt uppställda mål. Tack Perra för en förträfflig förberedelse och föregångsmannaskap. Tack lagkamrater och tack A 7 för att ni givit mig detta livets minne 1996.

CALLE MALMBERG

Vänförbandsbesök i Tyskland 1997.

Torbjörn Holmberg, Anders Jolby, Olle Bjurström samt vördofficerarna från 14. Artilleriregementet

Hösten 1997 återvände jag till Gotland för tjänstgöring som generalstabsaspirant med placering vid MKG stab. Vid anmälan för stabschefen Bengt Delang - numer stadsbyggnadsdirektör i Göteborg - sa han till mig med myndig röst: "Anders, man kan bara ha en chef". Sannolikt kände han en viss oro över att jag skulle ha kvar för starka band till A 7 och dess regementschef Olle Bjurström. Jag tror dock att jag lyckades hantera lojalitetsfrågan under tiden vid staben och all heder åt Bengt som lånade ut mig redan efter några veckor när chefen A 7 hörde av sig och undrade om jag kunde följa med på en resa till Tyskland. Där skulle vi genomföra det första besöket vid A 7:s nya vänförband, det 14. Artilleriregementet i Eggesin. Den första kvällen bjöds vi på herrenabend med regementschefen överstelöjtnant Harnack som värd, efter att vi inlett besöket med ett träningspass för att visa upp de svenska officerarnas goda fysiska status. Sedan följde två dagars studiebesök vid regementet i Eggesin och Neubrandenburg. I anslutning till utbildningsområdet låg stora hyreshus som var tjänstebostäder från den östtyska tiden och en av våra värdar berättade att

det i varje lägenhet fanns högtalare som användes för att kunna larma personalen. Under DDR-tiden var beredskapen hög med stridsvagnar påfyllda med drivmedel och ammunition och välövade besättningar som efter bara ett larm i högtalarna autonomt kunde ta sitt förstahandsmål. Taktiklärarna vid AIHS var inte fel ute med andra ord. Under dagarna i Tyskland hann vi även med kortare glimtar av de gamla svenskbygderna längs östersjökusten.

I mars 1998 tog A 7 emot den nu utnämnde överste Harnack tillsammans med ett par officerare från regementet. Våra tyska vänner fick bland annat stifta bekantskap med haubits 77 och jaktstugan vid Blåhäll. Ett besök vid Albatrossmuseet hanns också med. Såväl det tyska som det svenska försvaret har reformerats sedan dess och förbanden existerar inte längre. När jag nu hösten 2011 tecknar ner dessa rader efter att Olle Bjurström gav mig uppdraget vid förra årets Sankta Barbarafirande undrar jag om han nog inte alltid kommer att vara "chefen" trots allt. Bengt Delang må ursäktas.

ANDERS JOLBY

Den 7-8 maj 2011 var det återigen en träff för de signalister som gjorde värnplikten på A 7 år 1969-1970. Signalisterna har träffats med 5 års mellanrum ända sedan uttryckningen. Numera blir det vart tredje år. Årets träff ägde rum i Västervik där Göran Carlsson och Dennis Johansson stod för värdskapet. Mötet inleddes med en tyst minut för Nils-Inge Olsson, Garda som avled under 2010. Vårdarna hade ordnat med en utflykt i Västerviks gamla stadsmiljö och även runt om staden. Vi bodde förmämligt på Lysingsbadet och på lördagskvällen intogs en måltid. Uppskattad underhållning fick vi av Cai Ström på dragspel med sång. Nästa möte blir på Gotland år 2014.

På bilden fr. v. syns Cai Ström, Loftahammar; Göran Carlsson, Västervik, Bengt Klingvall, Visby, Christer Nilsson, Roma, Alert Norrby, Silte, Billy Alexandersson, Vimmerby, Dennis Johansson, Västervik, Jan Höglund, Gamleby och Peter Sköld, Söderköping.

50 år sedan

I februari 2012 är det 50 år sedan jag ryckte in till A 7. Jag var på en befälselevstropp på 4: e batteriet. Batterichef då var löjtnant Lundberg som senare tragiskt omkom i en flygolycka. Batterichef resten av tiden var kapten Anselm och batteriadjutant var rustmästare Martinger. Året på A 7 var en vändpunkt i mitt liv. Kom ifrån "morsan" och den ompysslade tillvaron hemma, där man som yngste sonen i familjen riskerade att bli bortklemad. Det var en stor förändring, chockartat tyckte en del, att komma till en plats där det ställdes krav och att man fick utbildning under ordnade former. Detta var under en tid när värnpliktsutbildningen ifrågasattes alltmer. Att vapenvägra började bli på modet. Något som dock inte gällde oss på innevarande årskull. Dock ifrågasatte vi en hel del av metodiken i utbildningen och vi kom ihop oss rejält några gånger med våra befäl. Året 1962 var ett händelserikt år på många sätt. Bl a under senare delen av året på A 7 inträffade den s k kubakrisen. Det var mycket otäckt. Vi låg på en av slutövningarna på Tofta skjutfält och vi blev kontinuerligt uppdaterad om hur situationen utvecklades sig utanför Kuba. Det skulle vara intressant om någon/några av medlemmarna i kamratföreningen kommer ihåg något gällande det jag relaterat.

ARNE KÅGESTEDT

SVARTVIKSSLINGAN 84, 167 39 BROMMA

08-33 17 88, 070-329 17 88,

E-POST: MINNEBERG66@TELIA.COM

ÖNSKAS: SERVIS TILL SALUTPJÄS

Vi har en godkänd salutpjäs på museet. Ombyggd för att skjuta 57 mm salutskott. Vi behöver en servis till pjäsen, i första hand för att delta i firandet av Sveriges Nationaldag. Är du intresserad av att ingå i pjässervisen så hör av dig till A7 Kamratförening. e-post: a7kamratforening@telia.com

2012 införs årsavgift

Vid senaste årsmötet togs beslutet att införa årsavgift för samtliga medlemmar. Att detta beslut skulle komma har tidigare omtalats i vår tidskrift. Orsakerna är tvingande av ekonomiska skäl. De årsbetalande medlemmarna är idag ca 45, vilket ger ett alltför blygsamt tillskott till kassan vilket innebär att föreningen går med förlust varje år. Den stora utgiftsposten är vår tidskrift, som är central i vår verksamhet. Försvarsmakten stödjer inte längre utgivningen av kamratföreningstidskrifter och möjligheterna att få stöd från andra håll blir allt mer osäkert. Årsavgiften är oförändrat blygsamma 50 kr och kan i praktiken betraktas som en prenumerationsavgift för vår tidskrift. Med detta nummer får Du ett inbetalningskort för årsavgift 2012. I samband med inbetalning av årsavgift vore styrelsen mycket tacksam om Du kunde meddela Din e-postadress. Det blir då möjligt att snabbt nå huvuddelen av medlemmarna med information. Styrelsen hoppas att dessa nyordningar inte kommer att kännas alltför betungande för medlemmarna. Den planerade vårutflykten fick ställas in då allt för få anmält sitt deltagande. Tyvärr måste vi konstatera, att intresset för de senaste resorna till fastlandet och utflykten inte varit tillräckligt stort, varför det är osäkert om någon resa kommer att arrangeras i framtiden. Propåer har gjorts med öns övriga kamratföreningar om att ha gemensamma resor och utflykter för att få ihop

tillräckligt antal deltagare, men något konkret beslut har ännu inte tagits.

År 2012 fyller luftvärnet 70 år som eget truppslag. Det kommer att uppmärksammas med att en bok, "Luftvärnets historia del 2, 1980-2012", kommer att ges ut och att ett firande kommer att ske på Luftvärnsregementet, preliminärt den 2 juni. Detaljer om det är ännu ej klart.

Enligt styrelsebeslut har föreningen bildat en "Utvecklings- och materielvårdsgrupp luftvärn". Gruppen har ännu inte helt kommit igång med sitt arbete, men som namnet anger skall den syssla med vård av luftvärnsmaterielen och museibygnader samt utveckla, se över och förbättra luftvärnsdelarna i museet. Föreningen har även fått ett visst ansvar för de flygplan och helikoptrar som överförts från det nedlagda flygmuseet i Visby. Det lär knappast bli brist på arbetsuppgifter. Till sist tillönskas alla medlemmar en God Jul och ett Gott Nytt År!

RUTGER U:SON EDWARDS ORDFÖRANDE

Styrelse

Ordförande	Rutger Edwards
Vice ordförande	Fredrik Hård af Segerstad
Kassör	Torsten Enström
Sekreterare	Börje Kavhed
Ledamot	Ingemar Fransson, Kjell Pettersson, Åke Nannsjö

www.lv2kamratforening.se

Verksamhetsplan 2012

Styrelsemöte

19 januari 18.30 -- . Frivillighuset (på Visborgsslätt)

Årsmöte

8 mars 18.30 -- , Gotlands Försvarsmuseum, Tingstäde. Samling senast 18.00 för samåkning på ÖoB parkering. Anmälan om deltagande senast måndag 5 mars till Börje Kavhed på 0498-21 75 59, 0709-415 476 eller borje.kavhed@telia.com. Motioner skall vara Börje Kavhed tillhanda senast måndag 27 februari. Efter förhandlingar middag, max 50 kr per person. Annonser kommer även i gotlandspressen. Hjärtligt välkommen!

Föreningsmöte

19 april 10.30 -- Hwitstjärna. Inbjuden föredragshållare. Efter mötet ärtmiddag.

Styrelsemöte

26 april 18.30 --. Frivillighuset (på Visborgsslätt)

Tidskrift Lv-Rgementets kamrater utkommer prel 4 juni

Nationaldagsfirande

6 juni. Samling 11.45 i Fårösund på KA 3 museum. Se även annons i gotlandspressen.

Styrelsemöte

13 september 18.30 -- . Frivillighuset (på Visborgsslätt)

Föreningsmöte

8 november 10.30-- Hwitstjärna. Inbjuden föredragshållare. Efter mötet ärtmiddag.

Styrelsemöte

22 november 18.30-- . Frivillighuset (på Visborgsslätt)

Tidskrift Lvregementets kamrater utkommer prel 13 nov

P 18 - A 7 - Lv 2 - KA 3 Kamratföreningars tidskrift nr 9 utkommer prel 4 december

Julbön

13 december 15.00-- i domkyrkan. OBS! Datum och tid preliminär. Se annons i gotlandspressen.

In memoriam

Överstelöjtnant Lars-Erik Lidsjö gick ur tiden den 8 oktober 2011. Han var född den 30 december 1919 och blev nästan 92 år gammal.

Lars-Erik utnämndes till fänrik den 15 april 1941 med placering vid A 10 S/ A 11, det som när vårt truppslag blev självständigt 1 oktober 1942 bytte namn till Kungl. Stockholms luftvärnsregemente, Lv 3. Utnämningen till löjtnant skedde den 16 april 1943. Befordran till överstelöjtnant kom i samband med tjänsteställningsreformen 1 juli 1972.

Som kapten var Lars-Erik chef för Lv 2 G perioden 1 oktober 1957 t.o.m. 31 mars 1961, han lämnade alltså vårt förband för drygt 50 år sedan.

Med Lars-Eriks bortgång har alla de, som var chefer för detachementet Lv 3 G, Lv 2 G och därigenom lade grunden för vårt självständiga förband Lv 2, gått ur tiden. Vi bevarar med tacksamhet deras minne för vad de utträttat för luftvärnet på Gotland.

Kapten Knut-Georg "Knutte" Stenberg har gått ur tiden. Knut föddes den 19 januari 1929 och avled den 31 augusti 2010. Det ser ut som en tanke att han lämnade oss på 10-årsdagen av Lv 2

nedläggning. Knut var norrlänning och började sin militära bana på Lv 7 i Luleå.

Han anställdes som sergeant vid Lv 2 28 augusti 1954 efter genomgången underofficersutbildning. Han blev Lv 2 och Gotland trogen livet ut. Efter normal trupptjänstgöring på lvplutoner och befälsskolor placerades han i slutet av 60-talet i förbandsledningen. 1968 urvalsbefordrades Knut till förvaltare, en sällsynt grad då det endast fick finnas ett bestämt antal på varje förband. I samband med tjänsteställningsförändringarna 1 juli 1972 blev Knut kapten.

Under nästan 20 år innehade Knut befattningen som chef för GU-avdelningen (Grundutbildningsavd.) och handlade där bl.a. alla målflygarenden, förbandsomsättningsplaner, värnpliktsbeställningar mm. Under perioden oktober 1974 t.om. februari 1975 var han placerad som chef för 10. kompaniet och under de första åren med utbildning på robot 70 1978 till 1983 var han deltidstjänstgörande som instruktör i pjäsriktning på 10. kompaniet. Under många år tjänstgjorde han som säkerhetschef vid luftmålsskjutningar. Knut avgick med ålderspension fr.o.m 1 april 1989. Knut var en skicklig trupputbildare, begåvad med en ibland bitande och torr humor. Med sitt norrländska lugn utstrålade han auktoritet.

Överstelöjtnant Åke Linnerhed gick ur tiden den 30 december 2010. Åke föddes den 25 maj 1926. Åke utnämndes till fänrik 25 augusti 1951 vid Lv 6 och till överstelöjtnant i samband med tjänsteställningsreformen 1 juli 1972. Hans tjänstgöringstid vid Lv 2

blev tämligen kort. Han förflyttades från Lv 6 och tillträdde från den 1 oktober 1971 som major befattningen som utbildningschef (C Utb) vid Lv 2 och krigsbefattningen var chef för 14. luftvärnsbataljonen, som han gjorde KFÖ (krigsförbandsövning) med hösten 1975. Efter avslutad tjänstgöring vid Lv 2 31 mars 1980 tjänstgjorde han som försvarsmaktens skjutbaneofficer med placering vid Fortifikationsverket i Eskilstuna.

Överstelöjtnant Håkan Hollström gick ur tiden den 23 april 2011. Håkan var född den 7 juni 1922. Han utnämndes till fänrik 15 november 1945 och blev överstelöjtnant 1 oktober 1973. Håkan tjänstgjorde vid Lv 2 i Visby i två perioder. Den första var från 1 oktober 1964 till 1 oktober 1967. Hans befattning var då stabschef. Han återkom som chef för stabs-/personalavdelning vid Lv 2 den 1 oktober 1972, en befattning han innehade till pensionsavgången 30 september 1982. Tillikauppgifter var som säkerhetschef, yrkesinformationschef, upplysningsofficer mm. Under perioden 1973 – 1977 innehade han även befattningen som C lufttop (luftoperativa avdelningen) i MKG stab. Håkan var mycket kunnig och ytterst noggrann i det han företog sig. Det kom av omgivningen att uppfattas som att han var en paragrafryttare. Alla som sysslat med personaltjänst vet att personalbeslut måste tas med stöd av gällande bestämmelser för att vara juridiskt bindande. Håkan gjorde aldrig avkall på de reglerna.

Vi bevarar i tacksamhet minnet av våra bortgångna kollegor.

Rutger Edwards

Kallelse till årsmöte 2012

Årsmöte hålls torsdag 8 mars 2012 med början 18.30 i museet i Tingstäde.

Anmälan om deltagande senast måndag 5 mars till Börje Kavhed på 0498-21 75 59, 0709-415 476 eller borje.kavhed@telia.com. Motioner skall vara Börje Kavhed tillhanda senast måndag 27 februari. Samling på ÖoB parkering senast 1800 för samäkning till Tingstäde! Efter mötet middag pris max 50 kr per person. Hjärtligt välkommen!
Styrelsen

Errata i minnesboken

I vår minnesbok "Gotlands arméluftvärn och Lv 2" har, trots ett gediget korrekturläsande, ett antal sakfel slunkit igenom. De uppräknas i det följande, så att var och en själv kan korrigera texten i sina böcker.
sid 51: I bildtexten. Första robotskottet RBS 90 sköts 11 juni 1996. Följaktligen skall årtalet också ändras på sid 211 till 1996.
sid 73: Lars Brunberg blev inte fänrik år 1945 utan 1952
sid 86: Här har bildtexten blivit helt fel. Det skall vara "Fyra 40 mm lvakan m/36 anländer till Visby, troligen 1941".
sid 94: I bildtexten betyder luför luftförsvarsorientering
sid 174: I bildtexten skall datumet vara 24 februari 2000
sid 211: Se ändringen för sid 51!

Redaktionen beklagar felaktigheterna.

Luftvärnet mot framtiden

Bild inifrån TCC/OpC

Luftvärnets insatsorganisation består idag i princip av två luftvärnsbataljoner. Dessutom finns lvkvplutoner i våra mekaniserade bataljoner. Den materiel som ingår i bataljonerna är när det gäller verkan RBS 97 och RBS 70 och när det gäller sensorer UndE 23, PS 90 samt PS 91. Huvuddelen av materielen har varit med ett tag men det har varit ett antal modifiering och uppgraderingar längs vägen så vi har idag ett väl fungerande luftvärn. Vissa system börjar dock närma sig den bortre gränsen för sin livslängd och även om vi har väl fungerade system har de vissa nackdelar och brister. De är framtagna och driftsatta under andra förutsättningar än vad som gäller idag. Därför är avsikten att luftvärnet framöver skall tillföras ny materiel och en del materiel uppgraderas i två steg. Det första steget genomförs de närmaste åren och det andra steget ca 2020.

Det första steget benämns IFLv (Insatsförmåga luftvärn) och är planerat att genomföras i perioden 2013-2016. IFLv är indelat i tre delar nämligen ledning, sensorer och verkan. I ledning ingår anskaffning av ledningscontainrar, implementering av nytt måldata meddelande (LvM), införande av IP-baserad informationsöverföring samt anskaffning av Fire Unit Terminal (FUT) och Sensor Unit Terminal (SUT). FUT och SUT kommer att finnas på varje eldenhet och sensor och det kan sägas vara gränssnittet för att kunna sända och ta emot information. När det gäller ledningscontainrar är det inom IFLv enbart de delar som är till för ledning av striden mot luftmål (TCC/OpC)

som anskaffas. Det kommer även andra av ledningscontainrar men de går i ett annat spår. Med tillförsel av TCC/OpC kommer bataljonens förmåga att leda att öka väsentligt. I TCC/OpC kommer det samlade luft- och markläget att finnas. Länk 16 och FM Broadcast (f.d. LuLIS) kommer att var integrerat. När det gäller sensorer kommer PS 91 att utrustas så att den kan sända måldata vilket den inte kan idag. På UndE 23 införs förmåga att varna för RAM-mål (raketer och granater) i alla enheter och alla enheter utrustas med IFF. Förmågan att varna för RAM-mål finns idag på några enheter och Luftvärnsregementet kan med kort varsel skicka iväg materiel och personal om behovet skulle uppstå t.ex i Afghanistan. PS 90 genomgår mindre modifieringar riktat mot att kunna hantera det nya måldatameddelandet.

Inom området verkan kommer EldE 97 att anpassas för de nya formaten. När det gäller korträckviddigt luftvärn kommer det att tillföras mörkerförmåga och förmåga att bekämpa små mål typ kryssningsrobotar. Mörkerförmåga finns i idag på ett fåtal enheter men i framtiden kommer alla luftvärnseldenheter att ha den förmågan liksom möjligheten att bekämpa små mål. Alla detaljer inom IFLv är inte klara så det kan bli vissa justeringar. Planen är att allt skall vara beställt under första halvåret 2012.

UndE 23 med larmaggregat för att kunna varna för RAM-mål

När IFLv är genomfört har vi ett modernt och väl fungerande luftvärn. Det andra steget är att ersätta RBS 97 och förnya en del av de sensorer vi har idag. Bort mot 2020 och kort därefter är det flera av systemet som faller för åldersstreck. Vad det blir är i nuläget inte bestämt. Studier är påbörjade som skall var slutförda om något år och därefter skall det fattas beslut. Det dröjer alltså ytterligare något år innan vi vet hur det blir men arbetet är påbörjat.

LARS MÖRRBY
CHEF LUFTVÄRNETST STRIDSSKOLA LVSS

Materielen i en ledarstrålkastaravdelning. Fr v lyssnarapparat, riktapparat, maskinvagn och 150 cm strålkastare.

Strålkastarförband

Uppgifterna om strålkastarförband vid det gotländska luftvärnet är mycket knapphändiga. Enligt uppgift samverkade en strålkastare med 2. Ivbatteriet då det var grupperat vid Roma och det fasta 7,5 cm batteriet vid Biskops vid Fårösund skall ha understötts av ett strålkastarkompani, som var grupperat med avdelningar vid Bunge kyrka, Bungenäs och Broa, den sistnämnda även utrustad med lyssnarapparat. Det kan ha varit så att strålkastarförbanden på Gotland ingick i kustartilleriets organisation, vilket skulle kunna förklara varför det är så fåtaliga uppgifter i luftvärnets handlingar. Strålkastarförband användes också i regel vid försvar av större skyddsföremål t.ex. tätorter vilket även kan vara en orsak till att förbanden var fåtaliga på ön.

Ett strålkastarkompani bestod normalt av tre eller fyra strålkastaravdelningar jämte stab och tross. Avdelningarna indelades i ledaravdelning och följeavdelning. Troligen fanns det en ledaravdelning per kompani, övriga var följeavdelningar. I ledaravdelningen ingick bl.a. ledarstrålkastare, lyssnarapparat,

riktapparat och maskinvagn (elverk). I följeavdelningen ingick bl.a. följestrålkastare, manöverapparat och maskinvagn. Samtliga avdelningar hade också en dubbel luftvärns-kulspruta m/36 för egenskydd. Lysvidden för strålkastarna var vid klart väder 10 kilometer och räckvidden för lyssnarapparaten var också 10 km vid gynnsamma förhållanden. Personalstyrkan vid en ledarstrålkastaravdelning var 22 man: Avdelningschef och ställföreträdare, 8 belysningsmanskap, 6 lyssnarmanskap, 1 gasmanskap (tillika lyssnarmanskap), 1 strålkastarmekaniker och 1+3 luftvärnskulsprutemanskap. Personalstyrkan i följestrålkastaravdelningen var 15 man, skillnaden mot ledaravdelningen var att lyssnarmanskap och strålkastarmekaniker inte fanns här. Gasmanskapet var här tillika strålkastarmanskap.

Förbandets "strid" genomfördes i stort på följande sätt. Ledaravdelningens lyssnarapparat fångar målet. Lyssnarpersonalen anmäler "Lyssnare följer" och sid- och höjdvinklar överförs till ledarstrålkastaren via riktapparat, som inriktar ledarstrålkas-

taren mot målet. Strålkastaren tänds och om allt klaffar som det skall träffa målet direkt av ljuskäglan.. När ledarstrålkastaren träffar målet, grovriktas följestrålkastarna mot flygplanet – om det syns – annars mot toppen av ledarstrålkastarens ljuskon och finriktas sedan in mot flygplanet. När flygplanet väl var belyst, kunde kanonbatterierna använda sina optiska instrument och påbörja bekämpningen.

Strålkastarna utgick ur krigsorganisationen omkring 1953 och lyssnarapparaterna omkring 1946.

RUTGER EDWARDS

Källor:

Soldatinstruktion för luftvärnet, 1944 års upplaga.

Luftvärnsreglemente (LvR) del III 150 cm strålkastare m/37, fastställt 1944.

3:e strålkastaravdelningen ur 186:e strålkastarkompaniet

Militära skyttelaget vid VM i Skövde 1987. Tommy i mitten omgiven av fr v S-E Svensson (med ett förlutet från Lv 2 i Linköping), S-O Eriksson, T Wikström, Tommy Olsson, B Hultstrand, R Jansson och C Ivarsson.

Resor i skyttets tjänst.

Efter att ha sprungit på Rutger Edwards vid affären i Vibble fick jag snabbt en uppgift - "Tommy, du kan väl skriva något om dina skytteresor", sa Rutger. Eftersom det var flera månader till manusstopp så var det lätt att säga självklart.

Det skall inte bli så mycket om poäng och medaljer utan mer om de minnen som jag har kvar. Resorna började med att ta mopeden till Tofta skjutbana för att träna och slutade med en resa till Chile för att under en vecka utbilda en grupp av deras tränare. I det militära landslaget på gevär (pistol har motsvarande indelning) ingick fem skyttar och två ledare. Alla tävlingar sköts på 300 meters bana mot den internationella tavlan (den 10-ringade som alla som gjort sin värnplikt känner igen). Det var ½-match som innebär 20 skott i liggande, 20 skott i stående och 20 skott i knästående på totalt 2,5 timmar inklusive provskotten. Vi sköt

även snabbmatch. Här sköt vi 10 - skottserier, två i liggande á 1,5 minuter, två i stående á 2 minuter och två i knästående á 2 minuter. Men som nämnts, resorna började med moppeturer ner till banan i Tofta, ofta förbi hemvärnschefen för att fylla på ammunition. Skjutbanan, en av de otaliga sockenbanorna som fanns runt om på ön. Fyra tavelställ och med skjutplatsen inbäddad i skogen. Vilken kontrast till de banor vi mötte i Schweiz, skjuthallen var ett trevåningshus. På första våningen var det 50 skjutplatser för 50 meter. På våning två och tre var det vardera 50 skjutplatser, öppningsbara väggar och tavlorna stod utomhus på 300 meters avstånd. Allt naturligtvis med elektronisk markering. Till detta kom förråd, omklädningsrum, restauranger, lekplats mm. Men det gäller att komma ihåg att 300 meter alltid är 300 meter och 10:an alltid är lika stor. Att skyttet styrs av en massa regler fick jag erfara vid mitt

första MNM (Militärt Nordiskt Mästerskap) i Danmark 1987. Vid utrustningskontrollen möttes jag av en man med linjal i ena handen och reglementet i den andra. Livremmen befanns vara två millimeter för bred och så blev det stopp. Kalla in lagledningen eller ta fram kniven? Jag valde kniven och efter några minuters jobb var all utrustning godkänd. Möjlighet att ytterligare samla på sig erfarenheter kom under tävlingen då det blåste så hårt att tavlorna gick sönder. Debuttävlingen slutade med ett guld och ett silver. De flesta resorna gjordes i minibuss och då fick vi bytas om vid ratten och kartboken. Någon gång åkte vi stor buss tillsammans med pistolaget och vid en sådan resa höll vi på att inte komma hem. Växlarna i bussen försvann en efter en och till slut tvingades vi gå i depå. Där lyckades bussföraren och en av skyttarna, till vardags flygmekaniker, laga bussen med slangklämma

och silvertape. Vi hann precis till färjan och höll även denna gång tidtabellen. 1991 anordnades VM i Nigeria och Sverige bjöd de nordiska lagen på transport med flygvapnets Hercules. Jag lovar att det blev fullt med all personal och utrustning. Halmstad till Tunisien för övernattning tog ca: a fem timmar och jag tänkte att nu är vi i Afrika så det kan inte ta lika lång tid i morgon. Men Afrika är stort, dag två tog ännu längre tid. Hur skulle det nu bli med tullen med tanke på alla vapen och all ammunition? Det gick som på räls, i efterhand fick vi veta att tullpersonalen åkt till fel flygplats för att möta oss. Detta var den enda militära tävling där jag bott på hotell, annars har det alltid varit logementsförläggning. Extra tryggt var det då vi hade med ett läkarlag från Norge. Som tur var blev deras största insats att ta hand om en pistolledare som tippat en vattenkokare över sin fot. I USA 1992 bodde vi på den jät-

telika basen Fort Benning. Här lyckades vi ta en bronspeng i lagtävlingen. En morgon när jag var ute och joggade fick jag se en syn som direkt tagen ur en film. En pluton kom springande på fyra täter och med en jättelik försångare vid sidan om. Vad man inte ser på film är att siste man har reflexväst på sig. Vid ett tillfälligt ammunitionsförråd hade man satt ut två poster med vapen och fältutrustning. De hade oladdade vapen, jag är övertygad om att här hemma hade soldaterna haft sina vapen laddade. Norge var värd för VM 1993. Det blev för de mer långväga gästerna en annorlunda upplevelse då skogens konung i sakta mak korsade banan under pågående tävling. Själv drabbades jag av en norrman som i sista knäserien sköt helt osannolika 100 poäng och därmed snodde "min" bronsmedalj. Vart fjärde år anordnas World Games då alla militära idrotter har sina mästerskap samtidigt. Eftersom man i andra delar av världen kallar t.ex. kanot och cykel för militära idrotter förstår ni att det blir jättestora tävlingar. I Italien 1995 startade Mikael

Olsson snabbmatchen med att på banan reparera sitt gevär. När man efter sista serien räknat ihop poängen visade det sig att han i kraft av bästa sistaserie tagit guld. Gissa om det var ett glatt gevärslag den kvällen. I Kroatien 1999 pekade den högsta ledningen på skyttelaget när man skulle utse fanbärare och skytteledaren pekade på mig. En otrolig känsla att få gå i täten för svenskarna in på en proppfull arena. Under tävlingen fick vi för första gången känna på det här med säkerhet. Vid infarten till förläggningen kontrollerade de alltid bussarna, dels vi som satt i men också med speglar under bussarna mm. Trots detta dök det upp en kille som var onödigt intresserad av en lagmedlem. Gevärsledaren, en envis infanterist, höll honom under uppsikt tills säkerhetsfolket övertog ärendet. Det visade sig att han själv fixat passerkort för att kunna komma och gå som han ville. VM i Kroatien blev min sista tävling. Om inte näst sista knäserien skakat ut lite, d.v.s. jag hittade inte rätt skjutställning, så .....
Döm om min förvåning när skyt-

teledaren, vid tillfället svensk, inom den världsomspännande militära idrottsorganisationen ringde och frågade om jag kunde åka till Chile en vecka och utbilda deras skyttetränare. När jag frågade hemma och på arbetet om jag kunde åka blev svaren något i stil med – har du inte packat ännu? En fantastisk vecka, jag och en pistoltränare från Österrike pratade vår bästa skolengelska som tolkades till spanska. Det avgörande provet var när vi sista dagen skulle tala om för översten hur vi (en major och en fanjunkare) tyckte att de skulle lägga upp sin fortsatta skyttesatsning. Jag lovar, en diplomatisk balansgång. Dagen efter kursen bjöd de på en utflykt till hamnstaden Valparaiso så jag har faktiskt badat fötterna i Stilla havet. Under 14 år hade jag förmånen att få tillhöra det militära landslaget. Resorna ovan är bara ett axplock av alla de resor jag fått vara med om. Och det är inte poäng och medaljer jag minns mest utan det är alla episoderna runt om.

TOMMY OLSSON
FD MAJOR LV 2

Tommy Olsson har varit blygsam med att nämna sina framgångar i skytte.

Här är ett axplock:
1979 Militärdistriktsmästare på luftgevär
1982 Militärdistriktsmästare på gevär
1984 Militärmästare i ½ - match vid MM (Militära Mästerskap) i Umeå
1985 3:a i ½ - match vid MM i Karlskrona. Första gången med i militära skyttelandslaget
1986 1:a i ½ - match vid MM i Visby
1987 Nordisk mästare i snabbmatch vid MNM i Danmark.
Militärmästare vid MM i Skövde i snabbmatch och ½ - match
Erhöll Gotlands Tidningars guldmedalj för årets idrottsprestation
1990 Tilldelades SMI (Sveriges Militära Idrottsförbund) guldmedalj med krans
1991 1:a i ½-match vid SM

REDAKTIONEN

TILL BAKA BLICKEN 1940-1943

Vi blickar tillbaka till någon av somrarna 1940-1943, då Gotlands luftvärn lydde under KA 3. Det är troligen någon form av föreningsövning i luftförsvar för allmänheten, det ser ut som om både åskådare och pjässervisorer spanar efter målflyg.

På den ena bilden syns en 7,5 cm lvkanon m/30 och en 40 mm akan m/36 bemannade av "sjömän" ur KA 3. Lägga märke till att det på lavettbenet står "A 7, 2.7 cm lvbatt 2.pj", d.v.s. 2:a pjäsen ur 2.lvbatteriet med 7.5 cm pjäser och att "sjömannen" mitt i bilden vid automatkanonen använder ett 1,25 m avståndsinstrument.

På den andra bilden syns en dubbel lvkulspruta m/36, troligen bemannad av personal ur I 18. Bakom den skymtar 40 mm m/36 och gavlarna på S:t Görans ruin. Platsen för övningen var sydost om ruinen, där det idag finns villabebyggelse.

RUTGER EDWARDS

BILDERNA UR HOLMERTS BILDARKIV.

Gäller alla! Årsavgift för 2012

Vid senaste årsmötet togs beslutet att införa årsavgift för samtliga medlemmar. För 2012 är avgiften endast 50:-, vilket i stort sett täcker kostnaden för tidningen. Vill du fortsättningsvis ha tidningen så se årsavgiften som en prenumeration. Sätt 50:- på plusgiro 61 07 90-8. Blankett finns med i tidningen eller betala över nätet. (sänd då din e-postadress separat till borje.kavhed@telia.com

Gör så här:

1. Ange namn + adress
2. Ange din e-postadress
3. Fyll i årsavgift
4. Fyll i beställning, porto eller gåva (frivilligt)

Fyll i blanketten lätt och enkelt

Kryssa i Årsavgift

La 2 medlemmar 100:-

Porto

Gåva

e-post: (fyll i din e-post här)

Fyll i rätt belopp

PlusGirot

REKONSTRUKTION

61 07 90-8

La 2 Kamratförening

Förnamn Efternamn

Adress

Postnummer Ort

Inbjudan 70 årsfest

2012 firar luftvärnet 70 år som eget truppdrag.

Det kommer att firas på Luftvärnsregementet lördag 2 juni med början prel. vid lunch. Medlemmarna i luftvärnets kamratföreningar inbjuds att delta.

Medlemmar i Lv 2 kamratförening som önskar delta i firandet, kontakta ordföranden på rutger.edwards@swipnet.se eller 0498-264015 för ytterligare information.

I tur och ordning fylls säckarna med utrustning till de 45 nya rekryterna.

FOTO: ALEXANDER GUSTAVSSON

Jag kommer i denna artikel ge en inblick i verksamheten vid 61:a Luftvärnsbataljonen på Luftvärnsregementet (Lv 6) i Halmstad. Försvarsmakten är som bekant inne i en omfattande förändringsprocess inte minst gällande personalförsörjningen vilket kommer att beskrivas närmare.

Luftvärnsregementet består av flera enheter (bla Regementsstab och Luftvärnets stridsskola, LvSS) där den personellt största enheten är 61:a Luftvärnsbataljonen.

På bataljonen finns i dagsläget drygt 100 st. officerare och omkring 115 st. kontinuerligt anställda soldater, jag kommer senare att utveckla mera kring soldatkategorier.

Som bataljonschef tjänstgör överstelöjtnant Johan Svensson, till stöd för ledning och samordning finns en bataljonsstab indelad i sektioner (S1-S6 d.v.s. personal, logistik, planering mm) omfattande ca 20 officerare.

Bataljonen indelas i fyra kompanier

Robot 70 kompaniet (bl a eldenhet 70 och radar UndE 23)

Robot 97 kompaniet (bl a eldenhet 97)

Ledningskompaniet (bl a telesystem)

Logistikkompaniet (bl a sjukvård och förnödenhetsenheter)

Personalförsörjning- anställda soldater

Försvarsmaktens förändring märks tydligt inom personalförsörjningsområdet då plikt övergått till frivillighet, vilket är en stor omställning i flera avseenden t.ex. gällande rekrytering och regelverk. I juni 2010 lämnade den sista stora värnpliktsomgången Lv 6 och systemet övergick till att bli vilande. Därefter infördes GSS (Gruppbefäl, soldater och sjömän) som indelas i GSS/K (K= Kontinuerligt anställda) och GSS/T (T= Tidvis tjänstgörande).

Under juli 2010 anställdes den första omgången av anställda soldater (GSS/K) vid Lv 6, därefter har anställningar genomförts kontinuerligt enligt den tillväxtplan som finns för bataljonen. Målbilden är att förbanden så småningom (prel. 2017) skall vara uppfyllda med rätt mängd soldater, dock är det ständiga justeringar i tillväxtsiffror då ekonomiska förutsättningar (lönedel) påverkar anställningstakten. Rekrytering av soldater sker dels från det s.k. magasinet d.v.s. soldater som tidigare gjort sin värnplikt och dels från genomförd tre månaders grundläggande militär utbildning (s.k. GMU). Succesivt kommer andelen från magasinet minska till förmån för soldater från GMU. Soldaterna anställs därefter och upprättar ett tidsbegränsat kontrakt (t.ex. 8 år).

De anställda soldaterna har normalt sin arbetsplats på Lv 6 vid ett kompani. Soldaterna följer samma typ av regelverk som övrig anställd personal t.ex. gällande veckoarbetstid och ersättning vid förbandsövningsdygn.

Kategorin GSS/T, tidvis tjänstgörande, innebär i nuläget att de teck-

nar tillfälliga kontrakt (s.k. interimskontrakt) och att soldaten sedan tjänstgör under vissa perioder (t.ex. vid en övning eller en internationell insats). En stor andel av våra insatsförband skall i framtiden vara bemannade av tidvis tjänstgörande, lagstöd och regelverk för den kategorin väntas vara klart först under 2012.

Bataljonens verksamhet

För att möta luftvärnsbataljonens relativt höga nationella beredskapskrav så tränas förbandets olika enheter kontinuerligt i sina befattningar. Det handlar både om att upprätthålla soldatfärdigheter (t.ex. vapentjänst, sjukvård och fysisk träning) och att tränas i sin luftvärnsbefattning såsom stridsledare, robotskytt eller mekaniker. Som stöd för att kunna träna förbandets delar genomförs olika typer av förbandsövningar.

Övning med hela förbandet är av flera anledningar (bla ekonomiska) inte möjligt mer än vid enstaka tillfällen per år. Istället skapas övningar där specifika funktioner tränas, kan vara en övning för operatörer (robotskyttar, radarpersonal mm) eller en övning där staber övas i beslutsfattning. Luftvärnsbataljonen genomförde under våren 2011 en större övning där förbandets funktioner löste en uppgift på Öland, under hösten har delar av förbandet deltagit i internationell övning i Skottland och en funktionsövning i Halmstadsområdet.

Lv 6 har tidigare vid två tillfällen ansvarat för kontingenten till Kosovo (KS 16 och KS 20). Under 2012 (maj-nov) så bemannar Lv 6 huvuddel av OMLT (Operational Mentoring Liaison Team) inom ramen för svenska kontingenten till Afghanistan (FS 23).

Efter värnpliktens upphörande har bataljonen med sina soldater övertagit bemanning av kasernvakt och skyddsstyrka, uppgifter som kräver personal dygnet runt. Bataljonen genomför även en högvaktsperiod (sju dygn) under hösten.

Inom Försvarsmakten pågår omfattande arbete med nationell försvarsplanering för att återta exempelvis krigsplanering och mobiliseringsplanering inom riket.

För bataljonen innebär det bla att vi jobbar med krigsplanering (planering, rekognosering och fältövningar) för olika platser i landet.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Försvarsmaktens pågående förändringar måste hanteras med stor ödmjukhet och tålmodighet inte minst avseende utmaningarna kring personalförsörjningen.

**MATS LÖVDAHL, MAJOR
STABSCHEF, 61.LUFTVÄRNSBATALJON**

Mats Lövdahl utnämndes till fänrik vid Lv 2 1994. År sedan år 2000 placerad vid Lv 6, har bl a tjänstgjort som kompanichef och stf chef grundutbildningsbataljonen.

KA 3 vänner

Det är nu ca ett och ett halvt år sedan du senast fick vår tidsskrift. Under denna tid har det hänt en hel del inom vår kamratförening som inte helt delgivits våra medlemmar. Vi inledde vårt verksamhetsår med årsmötet den 6 juni. Här förklarade jag att jag avsåg avgå som ordförande vid årsmötet 2012 vilket jag fortfarande avser. Alla föreningar mår bara bra av lite omsättning i ledningen. En liten förändring i styrelsen skedde med att Anders Hammarskjöld tackade för sig och Rutger Bandholtz invaldes som 2. vice ordförande. Valberedningen kommer med förslag på ny ordförande som årsmötet får ta ställning till. Nationaldagen firades traditionsenligt direkt

efter årsmötet med landshövding Cecilia Schelin Seidegård som högtidstalare.

I förra årets jultrev och i årets vårbrev rapporterades en del saker som nu kompletteras i detta nummer bl a med repotage och bilder från nationaldagsfirandet 2011 och den lyckade återträffen i oktober 2010.

Ärtmiddagen som

normalt brukar gå av stapeln i november hoppade vi över 2010 med tanke på den då nyss avslutade återträffen. Däremot genomfördes "lille jul" traditionsenligt. Utbytet mellan våra övriga KA-kamratföreningar verkar nu ha upphört. Vi får se om det går att blåsa nytt liv dem. Ett närmare samarbete och utbyte med övriga kamratföreningar på Gotland är på gång och har inletts med att alla deltagare i fanborgen i Färösund på Nationaldagen och att vår förening är med på Visby kamratföreningarnas julbön i domkyrkan. Vid kronprinsessan Viktorias och prins Daniels Gotlandsbesök deltog alla kamratföreningarna vid Polhemsgården i Tingstäde med respektive fana och iförda äldre uniformer. Hyresförhandlingar angående våra byggnader och marken har inletts och förhoppningsvis kommer vi att kunna förlänga nuvarande avtal.

När du läser detta så har vi redan haft både ärtmiddag och "lille jul". Till sist önskar jag alla En God Jul och Ett Gott Nytt År. Väl mött på årsmötet och Nationaldagsfirandet 2012.

ANDERS BERLIN
ORDFÖRANDE

ÅRSMÖTE

Kallelse till Gotlandskustartilleristerna,
KA 3 kamratförenings årsmöte

6 juni 2012 kl 10.30

i KA 3 förbandsmuseum.

Sedvanliga årsmötesförhandlingar.

Eventuella frågor som skall behandlas på årsmötet skall vara styrelsen tillhanda senast 2 veckor före mötet.

Välkomna.

Årsavgift

Årsavgiften för 2012 är oförändrad 100 kr och tas tacksamt emot på bg 718-4732.

Har du flyttat meddela då ny adress liksom om du har fått annan e-post-adress.

INBJUDAN 50-årskalas

Den 18 december 2011 kl 14.00 firar vi 50-årskalas ombord på SVK 70 Hojskär.

Dit är alla hjärtligt välkomna.

Anmäl ditt intresse till SVK
sekr 073-1818956

Ordförande
1.vice ordförande
2.vice ordförande
Sekreterare
Kassör
Klubbmästare
Museum
Information

Anders Berlin
Arne Ekman
Rutger bandholtz
Eva Weinebrandt
Jan Frändfors
Bernt Weinebrandt
Bernt Weinebrandt
Anders Berlin

Hjärtliga gratulationer.

Axel Högberg Båtschef

För 50 år sedan, 18 december 1961, levererades ett fartyg från Larsson Mekaniska Verkstad i Kristinehamn till Gotlands Kustartilleriförsvaret det var HMS 70 Hojskär, placerades på Muldivisionen KA 3. Den första besättningen bestod av 2 befäl och 2 värnpliktiga varav den ene var Bosse "Sotarn" Karlsson.

1986 – 1987 genomfördes en totalrenovering, nya motorer, ny styrhytt och ny hydrofon installerades. I ca 10 års tid var HMS 70 Hojskär mycket aktiv i ubåtsjakt. HMS 70 Hojskär fick därefter tjäna försvarsmakten på Gotland fram till 2005 då Gotlands Sjövärnsskår fick överta fartyget. Fartyget är fortfarande i aktiv tjänst och genomför samma uppgifter som i gamla tider, t ex transporter Gotska Sandön och som utbildningsfartyg.

Den 18 december 2011 kl 1400 firar vi 50-årskalas ombord på SVK 70 Hojskär, dit alla är hjärtligt välkomna, meddela ditt intresse till SVK sekr 073-1818956.

**KENT SVENSSON OCH
BIRGITTA PETERSSON**

HMS Hojskär

Allmänt

Typ Bevakningsbåt
Klass Bevakningsbåt typ 60
Fartygsnummer 70
Byggnadsvarv AB Bröderna Larsson varv och mekaniska verkstad

Sjösatt 1961

Tekniska data

Längd 21 meter
Bredd 5 meter
Djupgående 1,3 meter
Deplacement 28 ton
Tonnage ca 40 brt

Maskin

Huvudmaskin:
3 x Scania DSI 11, ca 350 hkr styck, backslag
SCG MRF 80

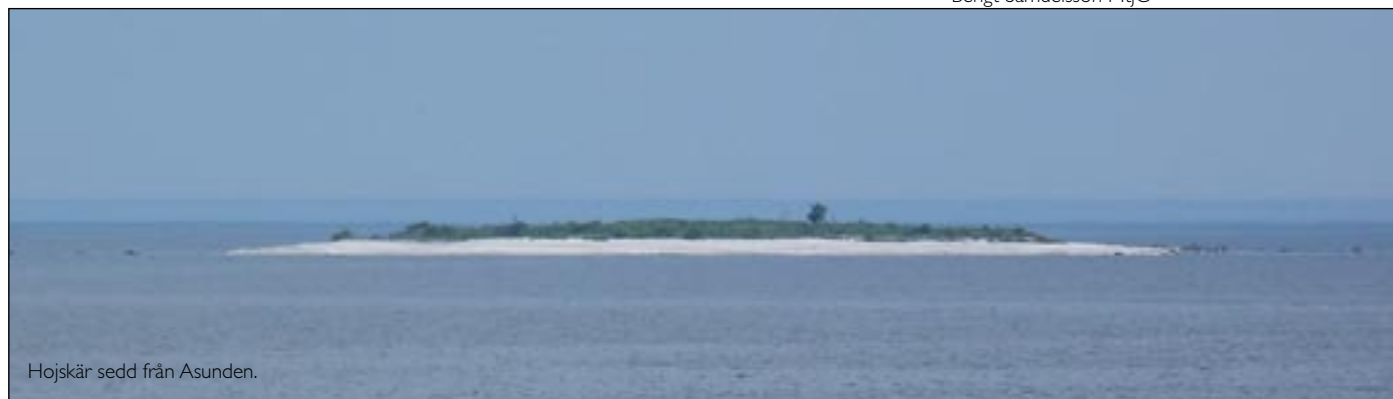
Hjälpmaskin:

Onan 16 MDL4, 20 KVA 380/220 Volt

Fart 18 knop
Bestyckning 1 x 20 mm kanon

Bengt Samuelsson MjtC

Hojskär sedd från Asunden.

Övningar ökar förmågan till insats

Delar av amfibiebataljonen under omgruppering till Lysekil

Det har övats flitigt på förbandet under året, både enskilda kompaniövningar, krigsförbandsövningar med hemvärn men också större Maringemensamma övningar.

Våren inleddes med Övning SWENEX II där enheter från i princip samtliga marina förband deltog. Övningen pågick under drygt en vecka i områden på och kring Gotland.

Ur amfibieregementet deltog en amfibiestridsgrupp om cirka 250 man och ett tiotal stridsbåtar och lätta trossfärjor.

Värdefulla erfarenheter

Under SWENEX II övade Marinen i ett strategiskt viktigt område, östersjön och på Gotland, en tydlig prioritering på övningsmomenten låg därför på den väpnade striden.

– Samspelet mellan de marina förbanden fungerade mycket bra på alla nivåer. Jag tycker att övningen också bidrog till att öka förståelsen mellan förbandens olika förmågor men även olikheter vilket jag anser stärkte Marinen. Genom den här typen av gemensam övning tydliggjordes också områden som behöver utvecklas mellan enheterna för att bli än starkare,

och ytterligare öka förmågan till gemensamma insatser, sa överste Ola Truedsson chef Amfibieregementet och tillika övningsledaren

Höstövning

Höstövningen SWENEX III skulle bli en fortsättning från vårens övning och den skulle genomföras på Västkusten. På grund av ekonomiska förändringar blev övningen mindre och blev mer en övning för Amfibieregementets krigsförband, övningen benämndes nu Västkrok. Förbandet genomförde övningen i stort sett enligt plan med andra amfibiebataljonen och 17.amfibiebevakningsbåtkompaniet.

– Självklart var det tråkigt att det blev ändringar då jag gärna hade sett möjligheten till fortsatt gemensam utveckling mellan de marina förbanden. Vi måste dock se det positivt och ta alla tillfällen till att öva. Att öva i olika land- och kustområden är också en viktig del i utvecklingen av att kunna fungera i olika miljöer både som enskilt förband men också marinen tillsammans, sa Ola.

Inför övningen anställdes för första gången den nya soldatka-

tegorin, tidvis anställda soldater, de så kallade GSS/T (Gruppchef Soldat sjöman/tidvis). De var 32 stycken och ingick som en pluton i amfibieskyttekompaniet under Västkrok. Alla killarna hade gjort sin värnplikt på amfibieregementet vilket bidrog till att de snabbt kom in i rutinen och fungerade väl tillsammans med övriga förbandet.

Under året har stort fokus också varit på de krigsförbandsövningar som utbildningsgrupperna Gotland och Södertörn har genomfört. Hemvärnsförbanden

kommer i framtiden att få en betydligt större roll i det nationella försvaret vilket innebär att kraven på en hemvärnssoldat blir allt större. För att öka kunskaperna och förmågan att lösa än mer kvalificerade uppgifter är övningar nödvändiga. Förmågan hos hemvärnsförbanden ökar samtidigt krigsförbandens tillgänglighet på den internationella arenan.

TEXT OCH FOTO
KRISTINA SWAAN, AMF 1

Under lastning av mtrl tappades en ammunitionslåda och kompaniets dykare Thomas Andersson fick hämta upp lådan vilket han lyckades med

Nationaldagen 2012

Nationaldagen och Svenska Flaggans dag firas traditionsenligt i KA 3 museipark och förbandsmuseum ONSDAG 6 juni.

Frivilligorganisationer, föreningar och klubbar inbjuds att delta med fanor/standar i fanborgen.

11.45 Samling i KA 3 museipark vid Franska Kasern

12.00 Flaggan hissas - Högtidstal - Bungekören - GotlandsMusikens blåsorkester - Norra Gotlands folkdansgille.

Servering av kaffe, saft och bullar. Museet håller öppet hus.

Vad har hänt på museet, Bungenäs och varvet

KA 3 Museum

Arbetet med vår museiverksamhet fortsätter. Säkringsåtgärderna av Iv-pjäserna fortsätter medan nya direktiv för åtgärder av övriga pjäser avvaktas och blir förhoppnings enklare att utföra än med nuvarande. Uniformerna i museet har kompletterats med högtidsdräkt och modell 1987. Tack till Olof Artéus som bidragit med både kompletta uniformer och med sin hederssabel.

Bungenäs

Arbetena på Bungenäs fortsätter. Vatten och avlopp har dragits fram. "Frontverkstaden" är nu informationscentrum och ett hus i motståndsnätet Vargen är i det närmaste klart. Kamratföreningen har fortsatt att hjälpa till med röjningsarbeten.

Varvsområdet

Sedan Nimbus flyttade från Fårösund och senare även från Visby har varvslokalerna stått tomma. Men nu har ny verksamhet flyttat in. En firma bedriver varvsverksamhet för större fritidsbåtar som kan vinterförvaras i lokalerna och inom området. Man skall också kunna få underhåll och rustas för kommande säsong. Tanken är att båtägaren skall lämna båten på varvet på hösten och sedan komma tillbaka på våren och hämta den fullt klar för nya seglatser. Här har också ett plåtslageri etablerat sig.

TEXT ANDERS BERLIN
FOTO LARS LUNDH

KA 3 Förbandsmuseum Kustparken, Fårösund

Öppettider

sommaren 2012 16 juni - 26 augusti

Dagligen* kl. 15.00 - 18.00

*(midsommarafton och -dagen stängt)

Om någon grupp önskar besöka museet på annan tid, ring Bernt Weinebrandt telefon 0498-22 42 27, 070-22 88 868

ÅTER TRÄFF

Den 31 oktober 2010 var det 10 år sedan regementet KA 3 lades ner. Vid nedläggningen år 2000 samlades personalen till en stor avskedsträff som gick av stapeln i hangaren på Bunge flygfält. Tanken på att återträffas efter 10 år väcktes tidigt. Det visade sig ganska snart att det var omöjligt för föreningen att nå alla som var anställda vid KA 3 nedläggningsdagen. Men så resonerade man inom styrelsen att de som har intresse av att minnas och bevara minnet av KA 3 var naturligtvis medlemmar i KA 3 Kamratförening. Förfrågan om intresse fanns för

en återträff sändes således ut till alla medlemmar och gav ett sådant gensvar att man beslöt att planera för en nostalgiträff under de sista dagarna i oktober år 2000. Inbjudan sändes ut med detaljprogram omfattande fredag kväll, tom söndag förmiddag. Svaren som nu var bindande skulle också ge svar på vilka delar i programmet man avsåg delta i. Fastlandsgästerna anlände till Gotland med färjan på fredag em och inkvarterades i hotellet på Kustparken som är en ombyggd fd befälsförläggning. På kvällen samlades ca 35 st i Kustparksrestaurangen, fd markan, för mingling och en bit mat samt kamratlig samvaro. Stämningen var hög redan från början och det var flera glada återseenden. På lördagen tillkom ytterligare medlemmar och ca 80 deltagare samlades i fd KA 3 filmsal i skolbyggnaden där nu Gotlands Folkhögskola i Fårösund håller till. Efter att kamratföreningens ordförande hälsat välkommen och särskilt vänt sig till det sista regementschefsparet Tommy och Anki Jonsson orienterade folkhögskolans Calle Brobäck om folkhögskoleidén samt dagens folkhögskola på Gotland. Som

tack för att skolan ställde upp med att visa skolas olika lokaler och för informationen överlämnade kamratföreningen KA 3 minnestavla över kanslihuset. Efter detta följde information om amfibiekåren och verksamheten vid Amfibieregementet som lämnades av Hans Zettermark som nu tjänstgör vid regementet. Efter samlingen i filmsalen så fick gästerna besöka KA 3 museum samt fick en guidad rundtur på kasernområdet med besök i idrottsanläggningen och även besöka fd kanslihuset som nu är elevbostäder. Vid besöket i kanslihuset var det åtskilliga som ville titta på "sitt" gamla tjänsterum. Även besöket på mässen framkallade många glada minnen från mässlivet. Efter lunchen i Kustparksrestaurangen samlades man åter i filmsalen där arkitekt Daniel Heilborn från JK fastigheter berättade om planerna för Bungenäs och visade gamla bilder från kalkbrytningen och hur den nya byggelsen skulle se ut. Med två bussar åkte sedan alla ut till Bungenäs och fick på plats se var man tänkt smyga in husen i terrängen. Alla militära anläggningar har tömts och satts igen samt övertäckts med jord.

Vissa av dessa värn och bunkrar har nu tagits fram och kan beskådas. På Bungenäs grupperades redan vid KA 3 s tillblivelse 1938 fast kustartilleri och området blev en utbildningsplats för åtskilliga kustartillerister. De flesta av de manliga deltagarna hade någon gång tjänstgjort på Bungenäs varför besöket där var mycket uppskattat. Bland deltagarna fanns en veteran som hade minnen från sin tid där på tidigt 40-tal.

Innan middagen kl 1830 gavs tid för egna aktiviteter och många passade på att ta en promenad i Fårösund och titta på de hus som man en gång bott i under sin barndom och sedan under sin egen tjänstgöring vid KA 3. Det nya bostadsområdet som byggs vid de gamla skjutbanorna fick också många besök. Middagen senare på kvällen hade lockat över 100 deltagare. Kustparksrestaurangen, nu förstärkt med KA 3 egen kock Peter Svensson med hustru Gittan, bjöd på förrätt samt en uppskattad buffé som avslutades med äppelkaka. Av sorlet i lokalen kunde man förstå att det överallt pratades gamla minnen. Siste regementschefen överste Tommy Jonsson talade bla om nedläggningen och om KA 3 andan som han glädjande kunde konstatera fanns kvar. En speciell gästfri anda som genomsyrade förbandet och som var unik och känd inom kustartilleriet. Jöran Cassel som tjänstgjort vid förbandet på 50-talet riktade ett roligt, fyndigt och mycket uppskattat tack för dagen och middagen till alla i styrelsen med medarrangörer. Andra talade om gamlatider och hur det var på Bungenäs under kalkindustrins tid. Två unga fd officerare vid KA 3 fann att de flesta talade om äldre tider ja

både från 1914 men mycket från 50-talet. De konstaderade att de var de yngsta deltagarna och de var omkring 40 år och således födda på 70 talet. Middagen och samvaron fortsatte långt fram på natten och några tappra kunde ställa om klocka till normaltid innan det var dags att söka upp förläggningen.

För nattgästerna serverades frukost kl 0830. Det var nog tacksamt för många att man fått en extra timme att vila innan man fortsatte programmet med ett besök vid Gotlands försvarsmuseum i Tingstäde. Här tog Nils-Åke Stenström emot och under två timmar guidade de 35 besökarna.

KA 3 återträff 2010 avslutades i Tingstäde av Anders Berlin som tackades för arrangemanget av sin förra och KA 3 siste regementschef Tommy Jonsson. Från deltagarna framfördes det att det inte får gå 10 år till nästa återträff.

Efter att alla tagit ett ömt farväl av varandra så gick färden vidare mot Visby för någon timme där innan man embarkerade båten för hemfärd till fastlandet.

TEXT ANDERS BERLIN
FOTO LARS LUNDH

I fanborgen deltog i år Marinen med personal från bevakningsbåten "Djävur", Hemvärnet, Lottorna, Försvarets radio organisation, öns samtliga militära kamratföreningar, Röda korset och folkdanslaget. Kamratföreningarna börjar med tredje fanan från vänster; Lv 2 kf, A 7 kf, P 18 kf och KA 3 kf.

Gemensamt firande.

I ett strålande sommarvädret samlades ca 400 nationaldagsfirare i Fårösund och fd KA 3 ceremoniplats nere vid sundet intill Franska Kasern och museiparken. Klockan 11.45 började Gotlands Musikens blåsorkester spela under det att

den stora fanborgen ställde upp och Norra Gotlands folkdanslag marscherade in. I fanborgen deltog i år Marinen med personal från bevakningsbåten "Djävur", Hemvärnet, Lottorna, Försvarets radio organisation, öns samtliga militära kamratföreningar, Röda korset och folkdanslaget. Musiken som framfördes var "Sommarn kummar", "Vardags visa", "Lönnebergamarsch" och "Takt och ton".

Ordföranden i KA 3 kamratförening hälsade välkommen och påpekade att kamratföreningen hade bli till uppgift att bevara minnet av KA 3 och vårda dess traditioner. Dagens Nationaldags firande var ett exempel på att upprätthålla traditionerna från regementets tid.

Klockan 12 hissades flaggan och det var dags för årets högtidstalare landshövding Cecilia Schedin Seidegård. I sitt tal konstaterade hon att Sverige är ett bra land att leva i som inte haft krig på 200 år. Men ibland måste man se tillbaka för att förstå och uppskatta dagens Sverige. Hon talade om demokrati men även om främlingsfientlig som förekommer i olika former. Hon kom även in på Gotland och att vi måste bli fler och komma upp till 65 000 enligt vision 2025. Senare på dagen var landshövdingen även högtidstalare i Visby där hon tog upp

samma tema som i Fårösund. Landshövdingen avslutade sitt tal med att utbringa ett leve för Sverige varpå Nationalsången sjöngs unisont. Därefter omväxlande framträdanden av Bungekören under ledning av kantor Birgit Sjöstedt Gahnfelt. Gotlands Musikens blåsorkester under ledning av Ingvar Sandström samt Norra Gotlands folkdanslag. Bungekören sjöng vid sina framträdanden "Land du välsignade", "Flamma stolt", "All världen sig glädjer", "Sommarsalm", "Kungssången" och "Gotland hembygd". Folkdansarna dansade flera danser till tonerna från dragspel. Gotlands Musiken spelade "Skutan Svenska Marie"; ett marschpotpurii med "Lottamarschen" samt A 7, Lv 2 och P 18 respektive regementets marscher. Som avslutning spelades traditionsenligt KA 3 paradmarsch "Nordergutarna". Programmet avslutades av KA 3 kamratförenings ordförande som tackade alla medverkande samt dagens lokala sponsorer. Kaffe, saft och bullar serverades till alla. Många passade också på att besöka förbandsmuseet samt beredskapsbåten Djävur ur 4. ytatackflottiljen som låg i hamnen med stor flaggning.

ANDERS BERLIN

Afghaner är gästvänliga och man blir ofta inbjuden, mat äts i regel sittande på golvet och man äter utan bestick.

Sedan i början på året har förberedelser inför insatsen i Afghanistan varit i full gång. Amfibieregementet är ansvarigt för uppsättandet av Operational Mentoring Liaison Team (OMLT) som ingår i FS 22 som förbandet K 3 har huvudansvaret för. Chef för styrkan om cirka 45 soldater och officerare är överstelöjtnant Roger Nilsson som tidigare var chef för andra amfibiebataljonen. Huvuddelen av killarna i OMLT:t tjänstgör normalt vid just amfibiebataljonen. – Vi kommer att fungera som mentorer till den Afghanska armén (ANA, Afghan National Army) på bataljons nivå. OMLT skall stödja genom att utbilda, träna och mentorera tilldelad bataljon. Vi kommer hela tiden att följa bataljonen och lösa uppgifter tillsammans vilket ställer oerhört stora krav på mig och mina killar. Vi kommer att utsättas för risker och det kan inte uteslutas att vi hamnar i strid så förberedelserna är ytterst viktiga på alla nivåer, berättade Roger. Utbildningen och förberedelserna har varit omfattande, den har bestått av allt ifrån enskild soldats färdighetsträning, stridsövningar till att lära sig och förstå den Afghanska kulturen.

Kulturförståelse viktig vid insats

Att ha kunskap och förståelse för den kultur man skall jobba i är minst lika viktig som stridskunskaper. Det skapar förtroende och inte minst underlättar det rollen som mentor. Under en veckas tid övade styrkan på samtals teknik där Afghaner boende i Sverige iklädde sig rollen som chefer på olika nivåer. Från morgon till kväll övades fingerade möten med olika händelser i fokus. Vissa av

händelserna var direkt hämtade från insatsområdet. Övningarna gav enormt viktiga erfarenheter om hur samtal kan föras. Allt skedde dessutom med tolk vilket ställde än högre krav på tydlighet från båda sidorna. Scenariot var otroligt verkligt och skulle kunna ha ägt rum i en sliten armébarack eller ett tält någonstans i Afghanistan.

– Utbildningen och övningarna i samtals teknik har varit mycket bra och verkliga. Det har gett en bra inblick i och förberedelse på hur arbetet i insatsområdet kan fungera. Övningarna har dessutom gett bra möjligheter till att diskutera mjuka frågor, som till exempel hur vi som svenska officerare skall hantera en omkommen afghansk soldat och vise versa, sa Roger.

Slutfasen

I slutfasen övade OMLT strid på Gotland tillsammans med huvudstyrkan. Därefter en drygt två veckor lång slutövning där hela styrkan satts samman. Sedan var det i princip dags för att packa utrustningen och rotera ner till området i slutet på november. Styrkan tjänstgör i Afghanistan fram till juni 2012. Soldaterna och officerarna har en tuff och svår utmaning, men de är väl förberedda för att lösa uppgiften och kommer med all säkerhet att göra det på absolut bästa sätt.

TEXT OCH FOTO KRISTINA SWAAN

Fredrik Lindblad i intensiv samtalsövning med Afghansk bataljonschef (speland)

P 18 • A 7 • Lv 2 • KA 3
Kamratföreningars Tidskrift
Nr 1/2011

Grundad 2003 - nr 9 från starten.

Redaktion: Göran Hellström, Nils-Åke Stenström, Mats Runander, Rutger Edwards och Anders Berlin. **Foto:** Artikelförfattarna om ej annat anges.
Idé och layout: Göran Hellström. **Tryck Trydells Tryckeri, Laholm, december 2011**

Har du det som krävs? Bli soldat på 3 månader

Utbildningen är enhetlig i hela Försvarsmakten. Genomförs på flera olika platser och vid olika tidpunkter i Sverige - bl a på Gotland.

Nästa inryckning för GMU på Gotland sker 20 augusti 2012 och rekryteringsfönstret öppnar 13 februari. Är du tjej eller kille från 18 år, svensk medborgare och vara beredd att genomföra mönstring vilket innebär att du ska goda fysiska och psykiska förutsättningar.

Så välkommen att söka. Gå in på forsvarsmakten.se och klicka vidare till GMU så får du all information som behövs. Eller välkommen att ta kontakt med Gotlandsgruppen, Gunnel Åkerbäck tel 070 595 59 63 så får du lite mer lokal information och hjälp med intresseanmälan.

FÖRSVARSMAKTEN

GOTLANDSGRUPPEN